

Modeli rješenja

za najčešća pitanja u stečajnom postupku

15. maj 2006.g.

MODELI RJEŠENJA (OKVIR)

UVOD 4

A	PODNOŠENJE ZAHTJEVA ZA STEČAJ.....	5
A.1	VODEĆI PRINCIPI STEČAJNIH RJEŠENJA (GLAVNA NAMJENA STEČAJA).....	5
A.2	FINANSIJSKA DISCIPLINA KAO PRINCIP RJEŠANJA	6
B	MODELI RJEŠENJA ZA PRETHODNI POSTUPAK.....	6
B.1	RJEŠAVANJE POTRAŽIVANJA:	6
B.1.a.	<i>Izvršenje potraživanja.....</i>	6
B.1.b.	<i>Rješavanje neizvjesnih potraživanja.....</i>	7
B.1.c.	<i>Rješavanje nedospjelih potraživanja.....</i>	7
B.1.d.	<i>Izmireno potraživanje (sporazum i namirenje).....</i>	8
B.2	OBEZBJEĐENJE DOKAZA O NESOLVENTNOSTI DUŽNIKA.....	8
B.2.a.	<i>Vjerovatnost dužnikove nesolventnosti.....</i>	8
B.2.b.	<i>Analiza gotovinskog toka.....</i>	9
B.2.c.	<i>Analiza koeficijenta.....</i>	9
B.3	RJEŠAVANJE PROBLEMA VEZANIH ZA SUDSKE NAKNADE PRILIKOM PODNOŠENJA ZAHTJEVA	11
B.4	RJEŠAVANJE PROBLEMA U VEZI IMENOVANJA STEČAJNOG UPRAVNIKA.....	11
B.4.a.	<i>Sukob interesa stečajnih upravnika.....</i>	11
B.4.b.	<i>Nedostatak kvalifikovanih ili slobodnih stečajnih upravnika u određenom području.....</i>	12
B.5	RJEŠENJA PROBLEMA KOJI PROIZILAZE IZ AUTOMATSKE OBUSTAVE U PRETHODNOM POSTUPKU	12
B.5.a.	<i>Odbijanje izvršnih sudija da odobre automatsku obustavu.....</i>	12
B.5.b.	<i>Efekat automatske obustave na veliki broj sudskih predmeta.....</i>	13
B.6	MODELI RJEŠENJA ZA UVOĐENJE MJERA OBEZBJEĐENJA	13
B.6.a.	<i>Saglasnost sudije.....</i>	13
B.6.b.	<i>Saglasnost privremenog stečajnog upravnika.....</i>	14
B.6.c.	<i>Prava dužnikovog rukovodstva u vezi sa mjerama obezbjeđenja.....</i>	14
B.7	MODELI RJEŠENJA ZA OPHOĐENJE PREMA DUŽNIKU TOKOM PRETHODNOG POSTUPKA	15
B.7.a.	<i>Predstavnik stečajnog dužnika.....</i>	15
B.7.b.	<i>Prigovor na imenovanje privremenog stečajnog upravnika.....</i>	15
B.7.c.	<i>Nezadovoljstvo pokretanjem stečajnog postupka.....</i>	16
C	MODELI RJEŠENJA ISPITNOG ROČIŠTA.....	16
C.1	RJEŠAVANJE VIŠESTRUKIH PROBLEMA KOD OSPORAVANJA POTRAŽIVANJA	16
C.1.a.	<i>Da li je tražitelj osiguran ili ne.....</i>	16
C.1.b.	<i>Ukidanje statusa razlučnog povjerioca.....</i>	17
C.1.c.	<i>Osporavanje od strane stečajnog upravnika.....</i>	17
C.1.d.	<i>Osporavanje od strane povjerilaca.....</i>	18
C.1.e.	<i>Uloga sudije na ispitnom ročištu.....</i>	18
C.1.f.	<i>Tehnike osporavanja potraživanja.....</i>	18
C.2	GRAĐANSKE PARNICE NAKON ISPITNOG ROČIŠTA	19
C.2.a.	<i>Neformalno rješenje sa stečajnim upravnikom.....</i>	19
C.2.b.	<i>Pokretanje parnice i dokazivanje potraživanja.....</i>	19
C.2.c.	<i>Osnova za građansku parnicu koja proističe iz stečaja.....</i>	19
C.2.d.	<i>Nastavak prekinute parnice.....</i>	20
C.3	ODREĐIVANJE STATUSA RAZLUČNIH POVJERILACA	20
C.3.a.	<i>Šta razlučni povjerioci moraju utvrditi kod prijavljivanja svojih potraživanja.....</i>	20
C.3.b.	<i>Osporavanje osiguranih potraživanja.....</i>	21
D	MODELI RJEŠENJA ZA IZVJEŠTAJNO ROČIŠTE.....	22
D.1	MODEL IZVJEŠTAJA STEČAJNOG UPRAVNIKA ZA IZVJEŠTAJNO ROČIŠTE.....	22
D.1.a.	<i>Utvrđivanje vlasništva nad imovinom dužnika.....</i>	23
D.1.b.	<i>Procjena vrijednosti dužnikove imovine.....</i>	23
D.1.c.	<i>Različita imovina dužnika (pokretna i nepokretna imovina, potraživanja, itd.).....</i>	24
D.2	MODELI PREPORUKA STEČAJNOG UPRAVNIKA ZA SKUPŠTINU POVJERILACA	24
D.3	MODEL ZA IMENOVANJE ODBORA POVJERILACA	27

D.3.a.	<i>Broj članova</i>	27
D.3.b.	<i>Sukob interesa</i>	27
D.3.c.	<i>Preporuka članova</i>	28
D.3.d.	<i>Zamjena članova</i>	29
D.4	MODELNI RJEŠENJA ZA GLASANJE	29
D.4.a.	<i>Stečajni povjerioci</i>	29
D.4.b.	<i>Osigurani povjerioci</i>	29
D.4.c.	<i>Izuzeci od opštih pravila</i>	30
E	MODELNI RJEŠENJA ZA OSIGURANE POVJERIOCE	30
E.1	KAKO UTVRDITI STATUS OSIGURANOG POVJERIOCA.....	30
E.2	OKONČANJE STATUSA OSIGURANOG POVJERIOCA (ODBIJANJE, ODRICANJE).....	31
E.3	OPĆENITO O PRAVIMA OSIGURANIH POVJERILACA U STEČAJU	31
E.4	PRAVA OSIGURANIH POVJERILACA NA ISPITNOM ROČIŠTU	32
E.5	PRAVA OSIGURANIH POVJERILACA NA IZVJEŠTAJNOM ROČIŠTU	32
E.6	PRAVA OSIGURANOG POVJERIOCA U DIOBI SREDSTAVA.....	32
E.6.a.	<i>Prava osiguranog povjerioca da učestvuje u djelimičnoj diobi stečajne mase</i>	32
E.6.b.	<i>Žalba osiguranog povjerioca na postupak diobe</i>	33
E.7	PRAVA OSIGURANIH POVJERILACA U REORGANIZACIJI	33
E.7.a.	<i>Prava prema planu</i>	33
E.7.b.	<i>Pravo na prigovor</i>	34
F	PRAVA IZLUČNIH POVJERILACA	34
F.1	OSNOVNO PRAVO IZLUČNOG POVJERIOCA	34
F.2	TEHNIKA ZA REALIZACIJU IZLUČNOG PRAVA.....	35
F.2.a.	<i>Podnošenje potraživanja u stečaju</i>	35
F.2.b.	<i>Realizacija izlučnog prava</i>	35
F.2.c.	<i>Pravo stečajnog upravnika da ne vrati imovinu izlučnom povjeriocu</i>	35
G	MODELNI RJEŠENJA ZA LIKVIDACIJU DUŽNIKOVE IMOVINE	36
G.1	ODLUKA O LIKVIDACIJI	36
G.2	PREPORUKA STEČAJNOG UPRAVNIKA	36
G.3	RAZLIČITI NAČINI LIKVIDACIJE IMOVINE	36
H	MODELNI RJEŠENJA STEČAJNE REORGANIZACIJE	37
H.1	KO IMA PRAVO DA PODNESE PRIJEDLOG PLANA REORGANIZACIJE?	37
H.2	ROKOWI ZA PODNOŠENJE PLANA REORGANIZACIJE I NJIHOVO PRODUŽENJE.....	38
H.3	SAGLASNOST ZA IZRADU PLANA.....	38
H.4	KLASIFICIRANJE POVJERILACA	39
H.5	JEDNAK TRETMAN POVJERILACA SA SLIČNIM STATUSOM	39
H.6	RJEŠENJA PONUĐENA PLANOM	40
H.7	PRETPOSTAVLJENO IZGLASAVANJE	40
H.8	GLASANJE O PLANU	41
H.9	IZMJENA PLANA.....	41
H.10	NADZOR NAD IMPLEMENTACIJOM PLANA	42
H.11	PRETVARANJE DUGA U UDJELE U STEČAJNOM DUŽNIKU	42
H.12	ZASTUPANJE STEČAJNOG DUŽNIKA U REORGANIZACIJI	43
H.13	OSNIVAČKI AKT NOVOG PREDUZEĆA FORMIRANOG PLANOM REORGANIZACIJE.....	43
I	ZAKLJKUČAK O MODELIMA STEČAJNIH RJEŠENJA	44

UVOD

Ovaj referentni materijal pripremljen je od strane Tima za stečaj FILE Projekta i predstavlja rezultat 32-mjesečnih redovnih kontakata i razmjene ideja i iskustava sa sudijama, stečajnim upravicima i drugim relevantnim stranama koje učestvuju u uspješnoj implementaciji novih zakona o stečaju u Federaciji i Republici Srpskoj (pod zajedničkim imenom «Zakon o stečajnom postupku»). Ovaj dokument daje kratak pregled analize velikog broja najčešćih pitanja i problema sa kojima se susreću ključni akteri (sudije, stečajni upravnik, dužnici, povjerioci, investitori, vještaci i druge zainteresirane strane) koji učestvuju u stečajnom postupku. Ovaj dokument predstavlja kompilaciju različitih iskustava iz različitih faza stečajnog postupka koji promovira pozitivne strane rada u novom stečajnom sistemu, ali isto tako identificira glavne prepreke na koje se može naići u ovom procesu kao i načine na koje se te prepreke mogu prevazići.

Posredstvom redovnih seminara obuke, okruglih stolova, svakodnevnih kontakata, učesnici u stečajnom postupku su međusobno izmijenjivali različita pitanja i probleme koje će FILE u nastavku ovog dokumenta opisivati, nudeći rješenja koja predstavljaju i teoretsko i praktično znanje i iskustvo u sferi Zakona o stečaju. U finalnoj analizi, ovi *modeli rješenja* pomoći će ključnim korisnicima i učesnicima da izgrade povjerenje i standardiziraju praksu u pogledu implementacije novog stečajnog sistema. Ovaj dokument može poslužiti kao materijal za edukaciju šireg auditorija, jer identificirana pitanja i rješenja sadrže precizna objašnjenja i reference na zakon koje će pomoći javnom mnijenju da sazna više o prevazilaženju prepreka u stečajnom postupku i da budu bolje informirani o mogućnostima rješavanja svakodnevnih problema s kojima se susreću u primjeni stečajnog sistema.

Ovaj dokument predstavlja tek jedan od mogućih instrumenata koji se može koristiti kod rješavanja problema i koji nudi rješenja za adekvatno vođenje stečajnog postupka. Zahvaljujemo se našim partnerima iz oblasti stečaja za njihovo veliko interesovanje i pomoć kod kreiranja ovog dokumenta, kao i za njihovo zalaganje za efikasno implementiranje Zakona o stečaju.

A PODNOŠENJE ZAHTJEVA ZA STEČAJ

A.1 Vodeći principi stečajnih rješenja (glavna namjena stečaja)

Pitanje: Šta može motivisati zaposlene da podnesu zahtjev za pokretanje stečajnog postupka, kada oni u tom slučaju mogu izgubiti posao?

Opis: Prema riječima naših učesnika (stečajnih upravnika, predstavnika sindikata, sudija, itd.), u BiH postoji preko 4,000 preduzeća u finansijskim problemima, bez izgleda za oporavak poslovanja iz svojih internih izvora i bez investitora ili banaka koje bi bile zainteresovane u investiranje u ovakve kompanije. Ova preduzeća su propala ili propadaju; registrovane su firme koje godinama nije u funkciji; izgubile su udio na tržištu i kupce, nagomilale dugovanje prema radnicima i socijalnim fondovima, računi u bankama su im zamrznuti; *itd.* Kako je moguće u ovakvom privrednom okruženju uvjeriti radnike da stečaj ovakvog propadajućeg preduzeća može za njih biti od koristi?

Rješenje: Pogrešno shvatanje i pogrešno usmjereno nepovjerenje radnika i njihovih predstavnika može predstavljati glavnu prepreku implementaciji stečaja. Javna edukacija o stečaju je prioretitni zadatak ne samo za FILE, već i za ključne sudionike u stečaju (sudije, stečajne upravnike, pravnike, vladine predstavnike i medije). Nema sumnje da je implementacija modernog i efikasnog sistema stečaja glavni i potreban korak na putu oživljavanja preduzeća u BiH. Stečaj se naročito bavi problemima koji se pojavljuju kada preduzeća propadnu ili kad počnu propadati.

Radnici i ostali povjerioci trebaju se edukovati o stečaju i reorganizaiciji kao ključnom elementu za poboljšanje privrede u BiH. Na primjer, radnici trebaju da shvate da se njihovi interesi najbolje štite kada se pokrene stečaj odmah nakon što dužnik ispuni kriterije za pokretanje, pošto će se time najbolje zaštititi njihova postojeća potraživanja i ograničiti budući gubici koji smanjuju izgleda za revitalizaciju preduzeća.

Stečaj je najsigurnijij način za oživljavanje poslovanja, privlačenja investicija i privatiziranja državne imovine. Reorganizovano poslovanje i imovina koja je vraćena na produktivno korištenje preduzećima koja su izašla iz procesa reorganizacije ili likvidacije održavaju radna mjesta i otvaraju nova, stvaraju se narudžbe repromaterijala, opreme i usluga, te se unosi novac u lokalnu zajednicu. Cilj stečaja je izdvoji preduzeća koja imaju izgleda za oporavak od onih koja to nemaju, i, u oba slučaja, da raspodijele koliko god je moguće sredstava povjericima nesolventnog dužnika. Ključno pitanje, u specifičnim okolnostima svakog pojedinačnog slučaja, je: Koji je to najbolji način da se isplate ovi povjerioci? Odmah, putem redovne likvidacije dužnikove imovine i raspodjele sredstava ili umjesto toga, putem reorganizacije tokom vremena i ponovnog uspostavljanja solventnosti dužnika? U procesu stečaja, odluke o sudbini preduzeća donose povjerioci. Većina povjerilaca koji učestvuju u postupku odluku donose nakon što certificirani i iskusni stečajni upravnik, koji i sam može zaposliti druge stručnjake, završi iscrpnu analizu poslovanja i preporuči da li da se ide u likvidaciju ili reorganizaciju. U svakom slučaju, stečajni upravnik će implementirati odluku povjerilaca pod nadzorom suda i u skladu sa Zakonom o stečaju.

A.2 *Finansijska disciplina kao princip rješenja*

Pitanje: Kako se ophoditi sa preduzećima kojima nedostaje finansijska disciplina?

Opis: Zbog poteškoća kako je prikazano u Opisu 1, često se dešava da se privremeni stečajni upravnik i stečajni upravnik suočavaju sa poteškoćama prilikom identifikovanja dužnikove imovine i obaveza. U praksi, nedostatak odgovarajućeg knjigovodstva i odsustvo sistema upravljanja troškovima doprinose nemogućnosti nekih preduzeća da odrede kako da sačuvaju preduzeće od daljnjeg propadanja. Ali kako je moguće sačuvati preduzeće koje je propalo ili počelo da propada?

Rješenje: Stečaj spriječava namjeru da se rasparča preduzeće koje propada i osigurava ravnomjernu raspodjelu sredstava povjeriocima. Iskusan i certificiran stečajni upravnik upravlja postupkom i preduzećem pod nadzorom suda i povjerilaca, kao i preduzećima gdje dodatne investicije, bolje rukovodstvo i osobođenje od opterećujućih obaveza ili rizika, mogu uspostaviti finansijsko ozdravljenje preduzeća i gdje se takva preduzeća «reorganizovati». Propust da se pozabavi ovim problemima u pravilno vođenom stečajnom postupku dodatno nagomilava probleme i doprinosi kulturi nedostatka osnovne finansijske discipline. Ovo je jedan od glavnih motiva za reorganizaciju putem stečaja, jer reorganizacija nameće finansijsku disciplinu u samom postupku i primorava strane da budu realistične u vezi svojih mogućnosti. Prema tome, važno je da stečajni upravnik brzo obuhvati ranije poslovne aktivnosti, knjige, prikaze i druge dostupne podatke kako bi odredio prirodu i opseg imovine i obaveza preduzeća.

B MODELI RJEŠENJA ZA PRETHODNI POSTUPAK

B.1 *Rješavanje potraživanja:*

B.1.a. *Izvršenje potraživanja*

Pitanje: Povjerilac ima potraživanje od stečajnog dužnika koji ne želi da izmiri dugovanje.

Opis: Povjerilac ima izvršnu ispravu kojom se potvrđuje potraživanje (presuda ili odluka nekog drugog nadležnog tijela). Uprkos naredbi suda ili drugog nadležnog tijela da se isplati dugovanje u određenom roku i uprkos pregovorima između dužnika i povjerioca, dug ipak nije plaćen. Koje opcije povjerilac ima na raspolaganju?

Rješenje: U takvim okolnostima, povjerilac na raspolaganju ima dvije opcije - pokrenuti izvršni postupak i prinuditi izmirenje potraživanja kroz likvidaciju dužnikove imovine ili pokrenuti stečajni postupak, kao mehanizam kolektivnog namirenja potraživanja od stečajnog dužnika, u kojem slučaju sva imovina dužnika treba da bude na raspolaganju za naplatu ovih potraživanja. Kriterij za odabir jedne ili druge opcije je nesolventnost dužnika. Zakon o stečaju izričito nalaže da za pokretanje stečajnog postupka podnosilac zahtjeva mora dokazati nesolventnost dužnika, tj. dokazati da stečajni dužnik nije u mogućnosti da izmiri svoje obaveze u roku od 30 dana (vidi član 6 Zakona o stečaju). Ukoliko ovaj uslov nije zadovoljen, stečajni sudija ne može donijeti afirmativnu odluku o pokretanju stečaja, te će se takav zahtjev odbaciti. U tom slučaju, povjeriocu još jedino preostaje izvršni postupak putem kojeg može tražiti izmirenje svog potraživanja prinudnom likvidacijom dijela dužnikove imovine.

Kada je dužnik nesolventan, povjerilac koji želi namirenje svojih potraživanja može pokrenuti ili izvršni ili stečajni postupak, jer nesolventnost ne spriječava nijednog povjerioca da pokrene izvršni postupak, «napadajući» dio dužnikove imovine. S druge strane, povjerilac bi trebao znati da, za pokretanje stečajnog postupka, mora učiniti vjerovatnim nesolventnost stečajnog dužnika. Prema tome, uzimajući u obzir sve zahtjeve kako za pokretanje postupka tako i za posljedice, povjerilac može izabrati onu opciju koja najbolje zadovoljava njegova prava i interese.

B.1.b. Rješavanje neizvjesnih potraživanja

Pitanje: Povjerilac koji ima potraživanje od stečajnog dužnika nema službenu dokumentaciju da potkrijepi svoje potraživanje.

Opis: Povjerilac ima potraživanje od dužnika, ali nema izvršnog dokumenta koji bi potvrdio da potraživanje zaista postoji. U tim okolnostima smo zatekli radnike koji nisu primili svoje plate, ali koji nemaju sudsku presudu, zatim osobe koje potražuju odštetu bez sudske presude i ugovorne strane koje navode kršenje ugovora i traže odštetu. Da li je neophodno u svim ovim situacijama da podnosioci zahtjeva dokažu svoja potraživanja isključivo putem izvršne isprave (presuda, odluka upravnog tijela, odluka o medijaciji ili arbitraži, dokument notara)? Drugim riječima, može li se stečaj pokrenuti bez ovakvih dokumenata?

Rješenje: Prema odredbama Zakona o stečajnom postupku (vidi čl. 4), ne postoji obaveza da povjerilac podnese sa svojim zahtjevom izvršni dokument kojim dokazuje svoje potraživanje bez svake sumnje, već samo da priloži dokument kojim prikazuje vjerovatnost svog potraživanja od dužnika. Prema tome, postoji obaveza da povjerilac podnese neki dokument koji njegovo potraživanje čini vjerovatnim, ali prag vjerovatnoće postojanja potraživanja znatno je niži nego kad bi povjerilac morao dokazati svoje potraživanje uz pomoć izvršnog dokumenta.

B.1.c. Rješavanje nedospjelih potraživanja

Pitanje: Zaštita prava povjerilaca čija potraživanja još nisu dospjela.

Opis: Povjerilac ima potraživanje koje dospjeva tek za nekoliko mjeseci. Međutim, na osnovu informacija koje su dobijene od tog povjerioca, očigledno je da je dužnik prestao izmirivati svoje redovne obaveze prema svojim povjeriocima. Kao rezultat toga, neki od ovih povjerilaca pokrenuli su izvršni postupak radi namirenja iz određene dužnikove imovine. Povjerilac čije potraživanje još nije dospjelo, želi zaštititi svoja prava i namiriti potraživanje. Povjerilac može dakle podnijeti zahtjev za pokretanje stečaja zbog opasnosti od nesolventnosti. Da li je on ovlašten da to uradi?

Rješenje: Prema članu 4 Zakona o stečajnom postupku, povjerilac čije potraživanje još nije dospjelo ne može pokrenuti stečajni postupak jer njegovo potraživanje nije dospjelo. Osim toga, takav povjerilac ne bi mogao podnijeti zahtjev za otvaranje stečaja zbog opasnosti od buduće nesolventnosti, jer po toj osnovi zahtjev može podnijeti *isključivo* dužnik (član 6.4). Prema tome, pod takvim okolnostima, povjerilac ne može podnijeti zahtjev za otvaranje stečaja prije nego njegovo potraživanje bude dospjelo. Što se tiče prava ostalih povjerilaca da pokrenu parnični postupak prije otvaranja stečaja, takve aktivnosti od strane povjerilaca koji imaju nedospjela potraživanja mogu se pobijati samo prema opštim pravilima za poništenje prioriteta u stečaju

(Članovi 80-87 Zakona).

B.1.d. Izmireno potraživanje (sporazum i namirenje)

Pitanje: Izmirenje potraživanja povjeriocu koji je podnio zahtjev za otvaranje stečaja.

Opis: Nakon podnošenja zahtjeva za otvaranje stečaja, u prethodnoj fazi, dužnik je namirio potraživanje podnosioca zahtjeva ili je uspio postići vansudsko poravnanje. Dužnik je, prema izvještaju privremenog stečajnog upavnika, nesolventan, ali povjerilac je odlučio da povuče svoj zahtjev za otvaranje stečajnog postupka. Da li je sud ipak može odlučiti da nastavi postupak po službenoj dužnosti bez obzira što je zahtjev povučen, na osnovu činjenica koje je iznio privremeni stečajni upravnik o dužnikovoj nesolventnosti?

Rješenje: Prema članu 4, stav 5 Zakona o stečaju, podnosilac zahtjeva može povući svoj zahtjev za otvaranje stečaja sve do momenta donošenja odluke o pokretanju stečaja. U tom slučaju, sud će donijeti odluku o obustavljanju postupka. Shodno tome, sud ne može nastaviti postupak po službenoj dužnosti, odnosno u odsustvu zainteresovane strane koja bi imala ulogu podnosioca zahtjeva (član 2.q Zakon o parničnom postupku). Ukoliko se ne pojavi neki drugi povjerilac koji bi podnio zahtjev za pokretanje stečaja i tako omogućio nastavak prethodnog postupka u ovom slučaju, povlačenje zahtjeva će neophodno rezultirati obustavom postupka.

B.2 Obezbjedenje dokaza o nesolventnosti dužnika

B.2.a. Vjerovatnost dužnikove nesolventnosti.

Pitanje: Dokazivanje da je dužnikova nesolventnost vjerovatna

Opis: Član 4 Zakona predviđa da dužnik koji podnese zahtjev za otvaranje stečajnog postupka mora učiniti vjerovratnim svoja potraživanja i dužnikovu nesolventnost. Kako povjerilac može dokazati da je njegovo potraživanje «vjerovatno»?

Rješenje: Najčešći način dokazivanja nesolventnosti dužnika u praksi je potvrda da su svi dužnikovi bankovni računi zamrznuti na period duži od 30-60 dana. Banke su obavezne da izdaju takvu potvrdu povjeriocu na njegov zahtjev. Povjerilac može saznati za sve dužnikove račune u Centralnom registru bankovnih računa pravnih lica kod Centralne banke BiH. Drugi način da se dođe do podataka o računima dužnika koji su zamrznuti duže od 30 dana je putem izvještaja svake pojedinačne banke, koje ovakve informacije moraju objaviti u entitetskim službenim glasilima, shodno Zakonu o platnom sistemu u FBiH i RS.

Pitanje: Različiti načini dokazivanja vjerovatnosti dužnikove nesolventnosti.

Opis: Povjerilac koji želi podnijeti zahtjev za otvaranje stečaja može dokazati vjerovatnost svog potraživanja, ali može naići na probleme kod dokazivanja vjerovatnosti dužnikove nesolventnosti. Na primjer, od četiri bankovna računa dužnika tri su blokirana, a dužnik obavlja transfere sredstava samo preko četvrtog računa. Preko ovog računa, dužnik s vremena na vrijeme izmiruje svoje obaveze prema određenim povjericima, ali izbjegava izmirenje obaveza prema glavnom povjeriocu. Što je još gore, dužnik plaćanja vrši putem platnog sistema banke. Glavnom

povjeriocu je već svega preko glave i spreman je podnijeti zahtjev za pokretanje stečaja protiv dužnika. Kako će glavni povjerilac dokazati vjerovatnost dužnikove nesolventnosti ako dužnik s vremena na vrijeme izmiruje dio svojih obaveza prema određenim povjericima (prema svom vlastitom kriteriju)?

Rješenje: Iako bi potvrda o tome da su svi bankovni računi dužnika zamrznuti bez sumnje podržala zaključak da je dužnik nesolventan, to nije jedini dostupan dokaz. Član 6.2 naročito predviđa da dužnik može biti nesolventan čak i kad izmiruje svoje obaveze prema pojedinim svojim povjericima. Prema tome, povjerilac u takvim okolnostima treba obezbijediti dokaz stečajnom sudu da je njegovo potraživanje dospjelo i da nije izmireno već 30-60 dana od dana dospjeća.

B.2.b. Analiza gotovinskog toka

Predmet: Šta je svrha analize gotovinskog toka u kontekstu stečaja?

Opis: U većini državnih ili privatnih preduzeća u BiH, čest je slučaj da rukovodstvo ne priprema analizu gotovinskog toka ili, što je još gore, neadekvatno vodi finansijske knjige. Postoje, također, preduzeća koja su odavno prestala s radom i o kojima nema nikakvih finansijskih podataka.

Rješenje: Prema Zakonu o stečaju, razlog za otvaranje stečajnog postupka je nemogućnost dužnika da izvrši dospjela plaćanja. Naročito, takva «nemogućnost» plaćanja postoji kada dužnik više nije u mogućnosti da izvrši svoja nagomilane i neisplaćene obaveze (član 6). Očigledno, «nedostatak gotovine» je najčešći razlog zbog kojeg preduzeća ne plaćaju svoje neizmirene obaveze. Pored bilansa stanja i bilansa uspjeha, gotovinski tok je treći najvažniji finansijski izvještaj koji treba analizirati. Kao što i sam naziv kaže, izvještaj o poslovnim aktivnostima preduzeća pokazuje kako preduzeće dolazi do svojih izvora gotovine i kako ih koristi. Podaci pomoću kojih se konstruiše izvještaj o protoku gotovine dobivaju se iz bilansa stanja i bilansa uspjeha. Pošto se obaveza izmiruje gotovinom, izvještaj o gotovinskom toku pomaže analitičaru da odredi potrebe preduzeća za sredstvima, ali i izvore otplate. Izvještaj o gotovinskom toku prikazuje priliv i odliv gotovine u sljedećim kategorijama: protok operativnih sredstava, te investicijske aktivnosti i finansiranje aktivnosti. Postoje dvije metode pomoću kojih se radi analiza gotovinskog toka (indirektna i direktna metoda) i obje, u kontekstu stečaja, služe istoj svrsi – da verifikuju da li je zarađena gotovina dostatna da se izmire obaveze. Ovo je od ključnog značaja ne samo za utvrđivanje osnove za otvaranje stečaja već i za praćenje tekućih aktivnosti preduzeća. Ova analiza, također, omogućava stečajnom upravniku da potvrdi da li dužnik može da nastavi sa svojim aktivnostima, a da pri tom ne nagomilava daljnje, već da osigura dovoljno gotovine da pokrije ostale troškove koji se odnose na stečajni postupak.

B.2.c. Analiza koeficijenata

Pitanje: Koje koeficijente treba koristiti kod utvrđivanja dužnikove nesolventnosti?

Opis: Kao što je već spomenuto (A.2.a), najčešći način dokazivanja nesolventnosti dužnika u praksi je potvrda da su svi dužnikovi bankovni računi zamrznuti na period duži od 30-60 dana. Međutim, postoje mnoga preduzeća čiji računi nisu zamrznuti, ali koja ipak ispunjavaju kriterije za stečaj bilo zato što se ne mogu nositi sa nagomilanim neizmirenim potraživanjima ili zato što

postoji neposredna opasnost od nemogućnosti izmirenja obaveza. Kako stečajni upravnik može pouzdano zaključiti da je određeno preduzeće nesolventno ili da će to uskoro postati?

Rješenje: Nakon zaprimanja prihvatljivog zahtjeva za pokretanje stečaja, stečajni sudija treba da utvrdi da li postoji osnova za pokretanje stečaja i da li je zahtjev opravdan (član 14). Iz ovog razloga, sudija može imenovati privremenog stečajnog upravnika (ili odgovarajućeg stručnjaka) koji je obavezan da izvrši temeljit pregled poslovnih knjiga kako bi donio zaključke o platnoj sposobnosti preduzeća. Koeficijenti su najpoznatiji i najčešće korišteni od svih alata za analizu finansijskih izvještaja jer omogućuju analitičaru da prouči odnos i trendove tokom vremena između različitih komponenti finansijskog izvještaja. U kontekstu stečaja možemo koristiti najšire prihvaćene koeficijente koji pomažu u analizi likvidnosti, aktivnosti, utjecaja, pokrića i profitabilnosti preduzeća. Prvi i najvažniji zadatak je utvrđivanje likvidnosti, profitabilnosti i izgleda preduzeća da izmiri tekuće i buduće obaveze.

Koeficijenti likvidnosti -- u finansijskom poslovanju, likvidnost podrazumijeva mogućnost blagovremenog pretvaranja imovine u gotovinu bez gubitka tržišne vrijednosti. Imovina se mora blagovremeno pretvoriti u gotovinu kako bi se obaveze podmirile po njihovom dospelju. Iako ne predstavlja koeficijent, *radni kapital* ukazuje na likvidnost kompanije (neto radni kapital = tekuća sredstva = tekuće obaveze). Dva koeficijenta koja se obično koriste kako bi se dobila predstava o likvidnosti su koeficijent opće likvidnosti i koeficijent likvidnosti:

- *Koeficijent opće likvidnosti* sučeljava apsolutni kvantitet tekućih sredstava preduzeća sa njegovim tekućim obavezama u određenom vremenskom trenutku. Općenito, što je veći koeficijent opće likvidnosti, to je više prostora za ublažavanje efekata smanjenja nivoa imovine, nenaplaćenih potraživanja, i neočekivanih potreba za gotovinom. Ali veliki koeficijent opće likvidnosti može ukazivati i na neiskorištenu gotovinu, previše inventara, ili sporu naplatu potraživanja.
- *Koeficijent likvidnosti* je stroža mjera likvidnosti od koeficijenta opće likvidnosti jer uključuje samo najpredvidljivija likvidna tekuća sredstva (ona sredstva koja preduzeća može brzo pretvoriti u gotovinu kako bi brzo izmirilo obaveze). Historijski gledano, koeficijent likvidnosti od 1:1 posmatran je kao pokazatelj dobre likvidnosti.

Za koeficijent aktivnosti i koristi se kombinacija varijabli bilansa uspjeha i bilansa stanja. Generalno, ovi koeficijenti upoređuju promet preduzeća sa tri računa bilansa stanja – računi potraživanja, imovina i računi obaveza (koeficijent prometa potraživanja idnevni koeficijent potraživanja). Također je važno napraviti poređenje sa sličnim preduzećima ili pogledati trendove tokom vremena.

Koeficijent zaduženosti pokazuje koliko zaštite imovina preduzeća može pružiti s obzirom na dug prema povjeriocu, jer imovina mora da se finansira ili vlasničkim kapitalom (neto vrijednost) ili obavezama povjerilaca (dug).

Što je veći omjer pozajmljenih sredstava u odnosu na sredstva koje je zaradio vlasnik, to je veći pretpostavljeni rizik za davaoce zajma. Odnos duga prema vrijednosti pokazuje u kojoj mjeri investicije akcionara u preduzeću obezbjeđuju zaštitu od smanjenja imovine. Kao i koeficijent opće likvidnosti, ovaj koeficijent mjeri sposobnost preduzeća da likvidira svoja sredstva kako bi izmirilo dug (ukupno obaveze/neto vrijednost = omjer duga spram vrijednosti). Većina proizvođača je u velikoj mjeri ovisila o finansiranju dugoročne imovine, što je rezultiralo velikim koeficijentom zaduženosti u odnosu na vrijednost.

Koeficijenti pokrića su još jedna vrsta koeficijenta zaduženja koji se obično koristi u analizama

finansijskih izvještaja. Ovi koeficijenti izračunavaju u kojoj su mjeri podmireni stalni troškovi preduzeća iz dugovnih obaveza ili za koliko su premašeni prilivom sredstava dobivenih iz poslovanja preduzeća. Sposobnost preduzeća da pokrije otplatu glavnice i kamata predstavlja ključni indikator finansijskog zdravlja, što je od ključne važnosti za zajmodavce (tj. Koeficijent pokriva servisiranja duga mjeri proporciju neto profita preduzeća i negotovinskih troškova koji će biti potrebni za otplatu glavnog dijela dugoročnog duga u narednoj godini).

Koeficijenti profitabilnosti obično vezuju profit preduzeća za različite standarde, kao što je nivo prometa, imovina i kapital. Sve to zajedno, daje dobru sliku o sposobnosti preduzeća i njegovoj mogućnosti da preživi i nastavi da privlači novi kapital ili da plaća svoje obaveze u budućnosti. Na primjer, koeficijent prinosa od prodaje predstavlja odraz sposobnosti rukovodstva da pravilno zacijene svoje proizvode ili usluge, kontrolišu cijenu prodane robe i da kontrolišu operativne troškove (zarada prije oporezivanja/neto promet = koeficijent prinosa od prodaje *).

B.3 Rješavanje problema vezanih za sudske naknade prilikom podnošenja zahtjeva

Pitanje: Inicijator stečaja (podnosilac zahtjeva) nema novaca da plati potrebne sudske troškove unaprijed.

Opis: U praksi, povjerilac (obično radnici) nema novaca da unaprijed plati sudske troškove koje je odredio stečajni sudija (prema Članu 4.4, Zakona o stečajnom postupku). Može se desiti, međutim, da postoji i treća strana među ostalim povjeriocima (koja nije podnosilac zahtjeva), koja je spremna da plati te troškove kako bi se pokrenuo stečaj. Je li to moguće?

Rješenje: Sudska praksa u BiH je već usvojila rješenje prema kojem bilo koja osoba ili pravno lice (ne samo povjerioci) mogu da plate sudske troškove za pokretanje stečaja. Prema tome, važno je da lice koje zapravo plaća sudske troškove naznači na svojoj uplati broj sudskog predmeta i ime povjerioca u čije ime se plaćaju ovi troškovi.

B.4 Rješavanje problema u vezi imenovanja stečajnog upravnika

B.4.a. Sukob interesa stečajnih upravnika

Pitanje: Da li stečajni upravnik, kojeg upošljava jedan od povjerilaca, može biti imenovan u određenom predmetu.

Opis: Stečajnog upravnika je jedan od povjerilaca izabrao sa liste dostupnih stečajnih upravnika. On nema nikakvu poziciju u preduzeću povjerioca, putem koje bi mogao uticati na politiku povjerioca tokom stečaja niti preuzima bilo kakvu poziciju sa koje bi mogao predstavljati preduzeće povjerioca pred trećom stranom. Treba li takva osoba biti imenovana za stečajnog upravnika?

Rješenje: Prema članu 23 Zakona o stečajnom postupku, takva osoba ne bi trebala biti imenovana za stečajnog upravnika zbog potencijalnog konflikta interesa. Osim toga sudije, stečajni upravnik i

odbor povjerilaca moraju voditi računa o potencijalnim konfliktima interesa. Čak i da sudija imenuje takvu osobu za stečajnog upravnika, svaki povjerilac može da uloži prigovor na ovo imenovanje putem zahtjeva kojeg podnesi sudiji, tražeći razrješenje ovog stečajnog upravnika zbog konflikta interesa.

B.4.b. Nedostatak kvalifikovanih ili slobodnih stečajnih upravnika u određenom području.

Pitanje: Šta uraditi u slučaju kada nedostaju kvalifikovani ili slobodni stečajni upravnici.

Opis: U određenim područjima, stečajne sudije nemaju dovoljno kvalifikovanih stečajnih upravnika da ih imenuju u predmetima stečaja kod njihovog suda, ili ne postoji stečajni upravnik je specijalizirao u određenoj privrednoj grani (naročito kod stečaja banaka). U drugim područjima BiH, međutim, postoji dovoljan broj kompetentnih stečajnih upravnika ili stručnjaka na raspolaganju za određene privredne grane. Mogu li ove osobe biti imenovane kao stečajni upravnici za predmete u drugim područjima ili entitetima?

Rješenje: Zakon o stečajnom postupku ne neudi precizan odgovor na ovo pitanje.. Međutim, stečajna praksa u BiH je već usvojila pristup prema kojem sudije imenuju stečajnog upravnika iz drugog područja ili entiteta za određeni predmet jer u njegovoj regiji ne postoji dovoljno kvalifikovanih ili dostupnih stečajnih upravnika. Praksa se zasniva na tumačenju Zakona o stečajnom postupku, tj. da je takva praksa dozvoljena jer nije izričito zabranjena zakonom.

B.5 Rješenja problema koji proizilaze iz automatske obustave u prethodnom postupku

B.5.a. Odbijanje izvršnih sudija da odobre automatsku obustavu

Pitanje: Da li izvršne sudije treba da usvoje automatsku obustavu koju izrekene stečajni sudija na osnovu Zakona o stečajnom postupku?

Opis: Prema članu 15 Zakona o stečaju, stečajni sudija je ovlašten da izrekne odluku o izricanju mjera obezbjeđenja. Obustava zbog procesa izvršenja, koja utiče na imovinu dužnika u prethodnom stečajnom procesu nalazi se među ovim mjerama. Sudija u izvršnom postupku, međutim, shodno članu 228 Zakona o izvršnom postupku, možda ne želi da ispoštuje bilo kakvu obustavu izvršenja prema drugim zakonima, uključujući i Zakon o stečajnom postupku. U tom slučaju, dolazi do klasičnog konflikta dva zakona i sudije u izvršnom postupku često daju prednost Zakonu o izvršnom postupku, ne uzimajući u obzir obustavu tokom prethodnog postupka kako nalaže Zakon o stečajnom postupku.

Rješenje: Iako su odredbe Zakona o izvršnom postupku i Zakona o stečaju u konfliktu, Zakon o stečaju trebao bi prevagnuti, jer, s obzirom na dobro uspostavljenu praksu, ovaj zakon se smatra *lex specialis*, jer je konkretniji i detaljniji nego Zakon o izvršnom postupku. Samo ovim tumačenjem moguće je pravazići ovu pravnu slijepu ulicu. Bilo koje drugo tumačenje, koje

primjenjuju neki od sudija u izvršnom postupku, ne samo da bi dovelo u opasnost jednako, kolektivno namirenje svih povjerilaca stečajnog dužnika (osnovni razlog i srž stečajnog postupka), već bi potkopalo efektivni sistem stečaja u ovoj zemlji u cjelini. Privremeni stečajni upravnik bi trebao predložiti ovo objašnjenje svakom sudiji u izvršnom postupku kako bi osigurao da taj sudija odobri obustavu postupka u konkretnom slučaju, u kojem je to zatraženo od strane stečajnog sudije.

B.5.b. Efekat automatske obustave na veliki broj sudskih predmeta

Pitanje: Kako će svaki pojedinačni sudija u izvršenom postupku u svim predmetima izvršenja protiv dužnikove imovine znati da je stečajni sudija naredio obustavu svih procedura protiv dužnika dok je prethodni stečajni postupak u toku?

Opis: Obično, u većini stečajnih predmeta u BiH, zahtjevi se podnose za preduzeća koja se nalaze u finansijskim problemima duži vremenski period. U pravilu, za svakog pojedinog stečajnog dužnika, u momentu podnošenja zahtjeva za stečaj, postoje procesi izvršenja protiv njegove imovine koji su u toku. U momentu podnošenja zahtjeva za otvaranje stečaja, stečajni sudija nema informaciju o ovim tekućim procesima izvršenja protiv dužnika, pa se shodno tome postavlja pitanje kako će se naređena obustava primijeniti. Drugim riječima, kako će izvršni sudija saznati o obustavi postupka, imajući na umu da bi dužnik mogao imati imovinu protiv koje je pokrenut postupak izvršenja ne samo lokaciji koja je pod nadležnošću suda već i širom BiH?

Rješenje: Prema članu 15 Zakona o stečajnom postupku, stečajni sudija ima ovlaštenje da nametne mjere obezbjeđenja, uključujući i obustavu postupka koji je u toku. Član 15.7 kaže da se na odluku o mjerama osiguranja može uložiti žalba. Prema tome, izgleda da se obustavu svih postupaka u prethodnom postupku mora izdati stečajni sudija i to u formi rješenja. Stečajni sudija je obavezan da dostavi svoje rješenje dužniku i privremenom stečajnom upravniku, a oni imaju pravo da na to rješenje ulože žalbu. Međutim, kako je obaveza privremenog stečajnog upravnika da osigura imovinu dužnika odlukom o pokretanju stečajnog postupka (Član 16.1), on je taj koji mora proslijediti odluku za obustavu postupka svim sudijama u izvršenju koji su uključeni u predmete koji imaju uticaja na imovinu dužnika. To je također i logično rješenje, s obzirom da privremeni stečajni upravnik ima pristup ukupnoj dokumentaciji dužnika iz kojih bi trebale biti dostupne sve informacije u vezi postupaka izvršenja koji su u toku.

B.6 Modeli rješenja za uvođenje mjera obezbjeđenja

B.6.a. Saglasnost sudije

Pitanje: Koji je efekat mjere obezbjeđenja prema kojem sudija mora dati saglasnost za bilo kakvo raspolaganje imovinom dužnika?

Opis: U operativnom preduzeću, sudija može nametnuti mjeru obezbjeđenja prema kojoj bi bilo kakvo raspolaganje imovinom dužnika zahtijevalo prethodno odobrenje sudije. S obzirom da operativno preduzeće mora da naručuje materijal, prodaje gotove proizvode i dobija nadoknadu za prodatu robu, neizvjesno je da li sve te aktivnosti zahtijevaju pristanak sudije prema ovoj

nametnutoj mjeri osiguranja. Prema mišljenju nekih sudija, takvo tumačenje bi dovelo do neefikasnog i složenog posla za stečajnog sudiju.

Rješenje: U BiH stečajna praksa je sad tako uspostavljena da tumači ovu mjeru obezbjeđenja u smislu da je pristanak sudije potreban samo za raspolaganje dužnikovom imovinom van normalnih tokova dužnikovih poslovnih aktivnosti. Tako, prema mišljenju ovih sudija, u operativnom preduzeću u kojem se mjerom obezbjeđenja zabranilo raspolaganje imovinom bez saglasnosti sudije, takva mjera se ne odnosi na svakodnevne aktivnosti dužnika putem kojih on nastavlja sa poslovanjem (prodaja gotovih proizvoda, naplata potraživanja, naručivanje repromaterijala, *itd.*), već samo aktivnosti dužnika koje su izvan uobičajenih poslovnih tokova.

B.6.b. Saglasnost privremenog stečajnog upravnika

Pitanje: Kako izvršiti mjeru osiguranja prema kojoj se ne smije raspolagati dužnikovom imovinom bez odobrenja privremenog stečajnog upravnika?

Opis: Iako bi mjera sigurnosti trebala, prema članu 18 Zakona o stečajnom postupku biti prikazana u registru preduzeća kako bi upozorila treće strane o toj mjeri, nije neuobičajeno da mjera nije na odgovarajući način naznačena. U tom slučaju, moguće je da dužnik uđe u ugovorne odnose sa trećom stranom bez da je ta strana obaviještena o postojanju mjere obezbjeđenja koju je izrekao sud (ili čak da nije informisana da je podnijet zahtjev za pokretanje stečajnog postupka). U takvoj situaciji, nameće se važno praktično pitanje: kako provesti mjeru obezbjeđenja koju je naredio sud?

Rješenje: Kako bi se izbjegla gore spomenuta situacija, u BiH se razvila stečajna praksa prema kojoj je stečajni upravnik odgovoran da uzme pod svoju kontrolu sve poslovne pečate dužnika, koje mora da koristi u svojoj korespondenciji. Na taj način, sva korespondencija dužnika sa vanjskim svijetom i svi dokumenti moraju da budu pečatirani od strane privremenog stečajnog upravnika.

B.6.c. Prava dužnikovog rukovodstva u vezi sa mjerama obezbjeđenja

Pitanje: Ako sudija izrekne mjeru obezbjeđenja tako što će zahtijevati saglasnost sudije ili privremenog stečajnog upravnika za bilo kakvo raspolaganje dužnikovom imovinom, kakva su ovlaštenja rukovodstva u tom periodu?

Opis: U nekim predmetima, sudija izriče mjeru obezbjeđenja tražeći saglasnost sudije ili prethodnog stečajnog upravnika da se raspolaže dužnikovom imovinom tokom prethodnog postupka. Rukovodstvo, međutim, nastavlja da vodi preduzeće i upravlja odborom, razrješavajući dužnosti direktora preduzeća. U drugim predmetima, direktor preduzeća otpušta neke od radnika koji su napravili problem u funkcionisanju preduzeća, ili naređuje obustavu proizvodnje i aktivnosti. U mnogim sličnim slučajevima, rukovodstvo, stečajni upravnici, i stečajne sudije nisu bili načisto da li su rečene aktivnosti od strane rukovodstva bile pravno validne i obvezujuće.

Rješenje: Pravni princip koji se primjenjuje duže vrijeme i koji kaže «sve je dozvoljeno što nije zabranjeno zakonom» je također primjenjiv kod mjera obezbjeđenja tokom prethodnog postupka u stečaju. Sve u svemu, to znači da je dopuštno rukovodstvu preduzeća da obavlja sve svoje

funkcije koje nisu specijalno zabranjene putem odluke o mjerama obezbjeđenja. U našem primjeru, gdje se mjera odnosi na ranije ili naknadno odobrenje sudije ili stečajnog upravnika u vezi svih aktivnosti raspolaganja dužnikovom imovinom, rukovodstvo dužnika će zadržati sve svoje ostale povlastice, osim slobodnog raspolaganja dužnikovom imovinom (prodaja, zaduženje, ili otuđenje na bilo koji drugi način). Posljedično, u takvim okolnostima, rukovodstvo može voditi preduzeće na način kako bi to radilo van stečaja, otpustiti direktore i radnike, obustaviti poslovanje i sklopiti različite ugovore, *itd.* Sve ove aktivnosti su pravno validne i obvezujuće, iako neki postupci (sklapanje nepovoljnih ugovora, na primjer) mogu biti predmet pobijanja ili «prava da se odbije ugovor» nakon što se pokrene stečaj.

B.7 Modeli rješenja za ophođenje prema dužniku tokom prethodnog postupka

B.7.a. Predstavnik stečajnog dužnika

Pitanje: Ko predstavlja dužnika u prethodnom postupku?

Opis: Tokom prethodnog postupka, uprkos nekim mjerama obezbjeđenja putem kojih je samo raspolaganje dužnikovom imovinom predmet odobrenja od strane privremenog stečajnog upravnika, odbor direktora je otpustio jednu i zaposlio drugu osobu kao direktora preduzeća. Ova odluka međutim, nije pravilno zabilježena u registru preduzeća/poslovnih subjekata, koji još uvijek navodi starog direktora kao osobu koja je ovlaštena da zastupa preduzeće. Novi direktor hoće da uloži žalbu na odluku o donošenju mjere obezbjeđenja. Da li on ima osnova za žalbu?

Rješenje: Prema članu 23n Zakona o preduzećima u FBiH, preduzeće predstavlja direktor ili druga osoba kako je određeno internim statutom preduzeća. Osim toga, prema novom Zakonu o registru poslovnih subjekata u FBiH, član 4.1.6, pravni efekat svih činjenica u vezi preduzeća stupa na snagu na dan kada se takva činjenica upiše u Registar preduzeća/poslovnih subjekata. Prema tome, ako odluka odbora direktora nije na pravi način registrovana, novi upravni direktor preduzeća ne može predstavljati preduzeće, te ne može onda uložiti žalbu na odluku o obezbjeđenju. Jedina osoba koja može uložiti žalbu na ovu odluku u ime dužnika jeste upravni direktor ili druga osoba koja je ovlaštena prema internom statutu preduzeća, čije je ime (imena) i ovlaštenja za predstavljanje na vrijeme upisano u Registar preduzeća/poslovnih subjekata.

B.7.b. Prigovor na imenovanje privremenog stečajnog upravnika

Pitanje: Dužnikovo pravo na prigovor na imenovanje privremenog stečajnog upravnika za prethodni stečajni postupak.

Opis: Sudija je imenovao privremenog stečajnog upravnika kako bi ustanovio da li postoje preduslovi za pokretanje stečajnog postupka. Međutim, dužnik ima informaciju da je ovaj stečajni upravnik povezan sa nekim od povjerilaca i zabrinut je da on ili ona neće biti objektivni kod obavljanja svoje dužnosti stečajnog upravnika. Pitanje je kako dužnik može uticati na sud da razriješi dužnosti ovakvog stečajnog upravnika.

Rješenje: Prema članu 11.2 u vezi sa članom 14.1, Zakona o stečaju, na odluku o imenovanju privremenog stečajnog upravnika nije dozvoljena žalba. Kada je upravnik već imenovan, ni dužnik ni bilo koja druga osoba ne mogu uložiti žalbu na ovu odluku, a odluka stupa na snagu danom donošenja. Bilo koja strana sa pravno uvažavajućim interesom, uključujući i dužnika, može odvojeno podnijeti zahtjev sudu da se razmotri ovakvo imenovanje, predočavajući činjeničnu situaciju i argumente o pristrasnosti stečajnog upravnika. Sud bi mogao, nakon što je razmotrio sve izrečene navode, odlučiti da razriješi postojećeg i imenuje drugog privremenog stečajnog upravnika.

B.7.c. Nezadovoljstvo pokretanjem stečajnog postupka

Pitanje: Mogućnost prigovora na odluku o otvaranju stečaja.

Opis: Zahtjev za otvaranje stečaja je podnesen i privremeni stečajni upravnik je podnio svoj izvještaj o tome da li postoje preduslovi za pokretanje stečaja. Iako se u izvještaju privremenog stečajnog upravnika kaže da su neke od obaveza podmirene u proteklih 60-30 dana, privremeni stečajni upravnik je utvrdio da postoje svi uslovi za pokretanje stečajnog postupka. Na ročištu za otvaranje stečaja, dužnik je prigovorio na vjerovatnost postojanja potraživanja podnosioca zahtjeva, tvrdeći da je potraživanje povjerioca prestalo da postoji jer je podmireno (prihvatanje i namirenje). Usprkos argumentima dužnika na ročištu, sudija je odlučio da uslovi za pokretanje stečaja postoje, te je otvorio stečajni postupak. Dužnik je siguran da je stečajni sudija napravio grešku.

Rješenje: Prema članu 50 Zakona o stečaju, na odluku o pokretanju stečajnog postupka može se uložiti žalba. Dužnik u ovim uslovima može podnijeti žalbu na odluku o pokretanju stečaja, a u FBiH (ali ne u RS), ova žalba obustavlja bilo kakve naredne aktivnosti suda ili stečajnog upravnika (član 11.5 Zakona o stečaju). Međutim, bez obzira na efekat obustave, sve pravne posljedice pokrenutog predmeta prema zakonu (član 51-88) stupiće ipak na snagu. Apelacioni sud mora donijeti odluku o žalbi u roku od 15 dana od dana podnošenja.

C MODELI RJEŠENJA ISPITNOG ROČIŠTA

C.1 Rješavanje višestrukih problema kod osporavanja potraživanja

C.1.a. Da li je tražitelj osiguran ili ne

Pitanje: Osporavanje statusa razlučnog povjerioca na ispitnom ročištu

Opis: Povjerilac je podnio zahtjev kod stečajnog sudije u roku predviđenom u odluci za pokretanje stečaja. Kod podnošenja, povjerilac je izjavio da je šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva za stečaj, dobio status razlučnog povjerioca i podnio svu dokumentaciju koja ide u prilog njegovoj tvrdnji. Nekoliko drugih povjerilaca, međutim, smatraju da je ovaj povjerilac dobio svoje razlučno pravo zahvaljujući posebnom odnosu sa dužnikom. Oni vjeruju da su u ovom slučaju ispunjeni svi preduslovi za osporavanje ovog razlučnog prava i oni ne priznaju da je ovaj

povjerilac osiguran. Da li stečajni sudija može donijeti odluku o tome da li je povjerilac osiguran na ispitnom ročištu?

Rješenje: Prema članu 112 i 114.3 Zakona o stečajnom postupku, na ispitnom ročištu se isključivo raspravlja o osnovama, iznosu potraživanja, i njihovom prioritarnom redu u okviru stečajne šeme, a ne statusom osiguranog potraživanja. Na kraju, takav status se može utvrditi samo u odvojenoj građanskoj parnici, koja je pokrenuta kao rezultat korištenja mogućnosti osporavanja od strane stečajnog upravnika ili nekih od povjerilaca. Prema tome, o osiguranom statusu povjerioca ne može se odlučivati na ispitnom ročištu, a sudija i stečajni upravnik ne bi trebali pokretati ovo pitanje na ročištu.

C.1.b. Ukidanje statusa razlučnog povjerioca

Pitanje: Status razlučnog povjerioca koji je svoje osiguranje ostvario u periodu od dva mjeseca prije podnošenja zahtjeva za stečaj.

Opis: Povjerilac je dobio osiguranje za potraživanje dva mjeseca prije podnošenja zahtjeva. Iako je povjerilac pokrenuo proces izvršenja kako bi dobio osiguranje osam mjeseci prije nego je zahtjev za stečaj podnešen, njegovo pravo na osiguranje je upisano u Javni registar samo 50 dana prije podnošenja zahtjeva za stečaj zbog kašnjenja u primjenjivim sudskim procedurama. Povjerilac tvrdi da je on razlučni povjerilac, dok stečajni upravnik tvrdi da je njegovo razlučno pravo prestalo da postoji zbog člana 57 Zakona o stečaju, kojim se kaže da je razlučno pravo dobijeno 60 dana prije podnošenja zahtjeva nevažeće. Može li sudija odrediti da li ovaj povjerilac zadržava svoj status razlučnog povjerioca?

Rješenje: Stečajni sudija, kao što je već rečeno, nema ovlaštenje da odluči na ispitnom ročištu da li je povjerilac osiguran ili ne. Međutim, status povjerioca (osiguranog ili ne) se odnosi na prava glasanja na skupuštni povjerilaca, gdje osigurani povjerioci nemaju pravo glasa u iznosu njihovog osiguranog potraživanja (član 28). Osim toga, na izvještajnom ročištu, kao i na ročištu za glasanje o stečajnom planu, sudija treba da odluči da li takav povjerilac ima pravo da glasa kao opšti ili razlučni povjerilac (vidi članove 28.1 i 28.3, 163, i 164). Takva odluka bi također bila relevantna u prijedlogu za diobu unovčenja od likvidacije dužnika, na šta svaki povjerilac može da uloži prigovor i žalbu na nepovoljnu presudu (član 123). Ipak, takva odluka nije relevantna za istražno ročište.

C.1.c. Osporavanje od strane stečajnog upravnika

Pitanje: Koja su to potraživanja koja može osporiti stečajni upravnik?

Opis: U stvarnoj sudskoj praksi, često se dešava da su neka potraživanja potkrijepljena sudskim presudama ili odlukama nekog administrativnog tijela. Neki stečajni upravnici nisu sigurni da li je moguće osporiti takva potraživanja i na kojim osnovama.

Rješenje: Prema članovima 114 i 115 Zakona o stečaju, stečajni upravnik može osporiti bilo koje potraživanje bez obzira da li povjerilac dokazuje potraživanje izvršnom ispravom ili drugom vrstom dokaza. Jedina razlika u tom pogledu je u tom ko je obavezan da pokrene građansku

parnicu kako bi dokazao da je potraživanje validno. Prema članu 115 Zakona o stečaju, ako potraživanje nije utvrđeno izvršnom ispravom, građanska parnica kojom se dokazuje njeno postojanje je obaveza povjerioca koji ima takvo potraživanje. Međutim, ako stečajni upravnik ospori potraživanje koje je potkrijepljeno izvršnom ispravom, onda obaveza za pokretanje odgovarajuće građanske parnice pada na stečajnog upravnika.

C.1.d. Oспорavanje od strane povjerilaca

Pitanje: Uloga povjerilaca na ispitnom ročištu.

Opis: Na ispitnom ročištu, stečajni upravnik je odobrio neka od potraživanja. Ali neki povjerioci se ne slažu sa stečajnim upravnikom i željeli bi da ulože prigovor na potraživanja koja je stečajni upravnik odobrio. Da li iko od povjerilaca može uložiti prigovor na validnost potraživanja koje je stečajni upravnik odobrio?

Rješenje: Prema članu 114 i 115 Zakona o stečaju, potraživanja mogu biti osporena od strane stečajnog upravnika ili bilo kojeg povjerioca. Na ovo pravo povjerioca ne utiče činjenica da je stečajni upravnik prihvatio predmetno potraživanje. U takvim okolnostima, povjerilac koji ulože prigovor na potraživanje uzeo bi ulogu stečajnog upravnika u građanskoj parnici i shodno tome bi predstavljao dužničko preduzeće u parnici u prilog ukupnoj stečajnoj masi.

C.1.e. Uloga sudije na ispitnom ročištu

Pitanje: Pravo stečajnog sudije da odobri osporeno potraživanje.

Opis: Na ispitnom ročištu, stečajni upravnik je uložio prigovor na validnost potraživanja. Tražitelj, međutim, nije zadovoljan sa aktivnostima stečajnog upravnika i insistira da stečajni sudija ipak odobri potraživanje putem sudske odluke. Može li potraživanje na koje je uloženi prigovor na ispitnom ročištu biti odobreno na tom ročištu od strane stečajnog sudije?

Rješenje: Prema članu 115 Zakona o stečaju, uloga stečajnog sudije nije da pregleda ili diskutuje o potraživanjima na koja je uloženi prigovor, ili da rješava sporove među povjeriocima, već samo da utvrdi da li su stečajni upravnik ili drugi povjerioci odlučili da ulože prigovor na potraživanje i da uputi zainteresovane strane da pokrenu građansku parnicu, kako je predviđeno članom 115.

C.1.f. Tehnike osporavanja potraživanja

Pitanje: Koja je osnova osporavanja potraživanja?

Opis: Na ispitnom ročištu, stečajni upravnik je osporio potraživanje, a nije naveo razlog za to. Povjerilac čije potraživanje je osporeno je u dilemi – šta je osnova za budući spor u vezi ovog potraživanja u građanskoj parnici?

Rješenje: Bilo koji prigovor koji se uložiti na potraživanje se prepoznaje i treba se pribilježiti od strane sudije. Ovo uključuje i prigovore o validnosti ili postojanju potraživanja, kao i njegovom prioritarnom redu. Što se tiče validnosti i postojanja potraživanja, prigovor se može zasnivati na činjenici da potraživanje nema pravnog osnova (tj. nema ugovora ili usluga nije izvršena), da je

prestalo da postoji (izvršenjem obaveze, kompenzacijom, odricanjem, nemogućnošću dužnika da izvrši ugovor zbog – *više sile*, ako je obavezu preuzela treća strana, itd.) ili je istekao rok za izvršenje ugovora (statut o ograničenjima). Što se tiče iznosa potraživanja, on obično uključuje osporene kamate i pitanje o tome kako su one izračunate. Prioritet potraživanja (viši, opšti, ili niži red) također može biti predmet osporavanja i građanska parnica može biti pokrenuta kako bi se utvrdilo to pitanje.

Svi ovi razlozi za prigovor na potraživanje moraju biti precizno izrečeni (osnovni obvezni proces i opšte pravilo vanparničnog postupka), te strana koja je upućena da pokrene građansku parnicu može podnijeti zahtjev samo na istoj osnovi na kojoj je potraživanje osporeno na ispitnom ročištu. Ako stečajni upravnik ili povjerilac ne iznesu razlog za prigovor, predmetni povjerilac može dati prijedlog sudu na ročištu da se podsjetite stečajni upravnik ili povjerilac koji je uložio prigovor koje su to njihove obaveze u vezi toga.

C.2 Građanske parnice nakon ispitnog ročišta

C.2.a. Neformalno rješenje sa stečajnim upravnikom

Pitanje: Pravo stečajnog upravnika da odobri osporeno potraživanje nakon ispitnog ročišta.

Opis: Povjerilac nije uspio da sudu obezbijedi dokumentaciju koja bi potkrijepila njegovo potraživanje. Iz tog razloga, stečajni upravnik je prigovorio na validnost potraživanja. Međutim, povjerilac ima validnu dokumentaciju i želio bi znati kako može ispraviti situaciju.

Rješenje: U takvim okolnostima, povjerilac može dostaviti stečajnom upravniku svu relevantnu dokumentaciju kojom zahtijeva odobrenje potraživanja naknadno pismenim putem ili na kasnijem ispitnom ročištu (vidi član 114.5 Zakona o stečaju).

C.2.b. Pokretanje parnice i dokazivanje potraživanja

Pitanje: Od kojeg momenta počinje teći rok od 30 dana za pokretanje građanske parnice?

Opis: Nakon istražnog ročišta, stečajni sudija izdaje odluku u kojoj se navodi koja su potraživanja odobrena, a koja su predmet osporavanja. Odluka se stavlja na oglasnu tablu suda dva dana i dostavlja svakom pojedinom povjeriocu kojem je potraživanje osporeno, sedam dana nakon istražnog ročišta. Kada počinje isticati rok iz člana 115?

Rješenje: Član 115 Zakona o stečaju jasno predviđa rok od 30 dana koji počinje momentom započinjanja istražnog ročišta. Usprkos odredbama zakona prema kojima nije potrebno da stečajni sudija pribilježi osporena potraživanja u posebnoj odluci, mnoge sudije to rade bez obzira, oslanjajući se na praksu prema starom zakonu. Takva odluka, međutim, nema efekta ne propisani rok iz člana 115; bez obzira na vrijeme kad je takva odluka u kojoj se navode osporena potraživanja objavljena na tabli ili dostavljena relevantnim povjericima, rok počinje da ističe od momenta ročišta na kojem je osporeno potraživanje povjerioca.

C.2.c. Osnova za građansku parnicu koja proističe iz stečaja

Pitanje: Šta je osnova za spor u građanskoj parnici koja je pokrenuta nakon osporavanja potraživanja na istražnom ročištu?

Opis: Stečajni upravnik ili povjerilac koji osporava potraživanje iznio je jedan razlog za prigovor (npr. prestanak obaveze). Vlasnik osporenog potraživanja je na odgovarajući način pokrenuo građansku parnicu kako bi dokazao validnost svog potraživanja. Ali stečajni upravnik ili povjerilac koji je uložio prigovor želi istaći da postoji i drugo pitanje u vezi sa zastarom. Mogu li strane koje vrše prigovor promijeniti osnovu za osporavanje potraživanja u građanskoj parnici?

Rješenje: Samo osnova koju je iznio povjerilac koji osporava ili stečajni upravnik na istražnom ročištu može biti predmet građanske parnice nakon što je potraživanje osporeno. Ako spor počne da ide u drugom pravcu nego je navedeno u osnovama za prigovor, imaoc osporenog potraživanja (tužitelj u građanskoj parnici) treba da insistira da sudija na građanskoj parnici ograniči diskusiju strogo na navode tužitelja, a ne na teme koje pokreće stečajni upravnik ili povjerilac koji vrši prigovor.

C.2.d. Nastavak prekinute parnice

Pitanje: Nastavak parnice koja je prekinuta zbog odluke o pokretanju stečaja.

Opis: Prije pokretanja stečaja, povjerilac je pokrenuo parnicu da dokaže svoje potraživanje od dužnika. Sa odlukom o pokretanju stečaja, njegova parnica je obustavljena. Nakon toga, na ispitnom ročištu, izvršen je prigovor na potraživanje povjerioca. Da li je povjerilac obavezan da pokrene novu građansku parnicu ili može nastaviti ranije obustavljenu parnicu?

Rješenje: Prema članu 55.4 Zakona o stečaju, povjeriocu bi bilo dopušteno nastaviti obustavljenu građansku parnicu ako je njegovo potraživanje osporeno na ispitnom ročištu. Ako je njegovo potraživanje osporeno po drugoj osnovi, a ne kao u prvobitnoj parnici, povjerilac mora dopuniti svoju žalbu za koju je, u nekim slučajevima, potrebna saglasnost dužnika (član 57 Zakona o građanskoj parnici). Ako takva saglasnost ne postoji, biće neophodno pokretanje nove parnice.

C.3 Određivanje statusa razlučnih povjerilaca

C.3.a. Šta razlučni povjerioci moraju utvrditi kod prijavljivanja svojih potraživanja

Pitanje: Ophođenje s potraživanjima navodno osiguranih povjerilaca.

Opis: Nakon što je stečaj pokrenut, osigurani povjerilac je na vrijeme prijavio svoje potraživanje, navodeći da ima osigurano potraživanje i dostavljajući sudu odgovarajuću dokumentaciju. Kod prijavljivanja, međutim, ovaj osigurani povjerilac podnosi zahtjev sudu da ga tretira kao razlučnog povjerioca samo do iznosa vrijednosti zaloga, a da ga za ostatak potraživanja tretira kao neosiguranog povjerioca (neosigurani dio). Kako bi stečajni upravnik i sudija trebali posmatrati

ovaj zahtjev povjerioca?

Rješenje: Prema članu 110.5 Zakona o stečaju, osigurani povjerilac prilikom podnošenja kod stečajnog suda mora identifikovati imovinu koja služi kao zalog i otkriti navodni iznos duga koji se treba namiriti iz ove imovine. Osim toga, prema članu 114.1, stečajni upravnik na ispitnom ročištu može zahtijevati da mu osigurani povjerilac dostavi dokaz da vrijednost zalog nije dovoljna da se namiri potraživanje. Tako, iz ove dvije odredbe je jasno koje su to obaveze osiguranog povjerioca koji želi da učestvuje u diobi iz stečajne mase. Ako se ne ispoštuju odredbe člana 115, kao u našem primjeru, stečajni upravnik i stečajni sudija bi trebali tretirati ovog povjerioca samo kao osiguranog povjerioca, bez ikakvih prava da učestvuje u diobi iz stečajne mase, osim što se tiče imovine koja služi kao zalog za dug (vdi član 39 Zakona o stečaju).

C.3.b. Oспорavanje osiguranih potraživanja

Pitanje: Tehnike osporavanja osiguranih potraživanja.

Opis: Na ispitnom ročištu stečajni upravnik je osporio iznos potraživanja osiguranog povjerioca, a time i njegov status. Sudija je uputio stečajnog upravnika da pokrene građansku parnicu kako bi utvrdio svoje navode prema članu 115 Zakona o stečaju. Da li je sudija donio pravilnu odluku?

Rješenje: Prema članu 112 i 114, namjena ispitnog ročišta može biti samo ta da se bavi onim potraživanjima koja su prijavljena u stečajnom sudu, tj. prava koja proističu iz obligacionih odnosa (ugovori, prekršaji, itd.). Zaloga koju potražuje osigurani povjerilac u svom zahtjevu kod suda je imovinsko pravo i kao takvo nije predmet istrage na ispitnom ročištu. Shodno tome, u ovoj situaciji, sudija je dobro uputio stečajnog upravnika da pokrene građansku parnicu za iznos navodnog potraživanja osiguranog povjerioca. A da li je povjerilac zaista osiguran ili ne, s druge strane, mora da se utvrdi u drugom postupku (izvršni postupak), kao što se u daljnjem tekstu navodi.

C.3.c. Oспорavanje prava osiguranih povjerilaca

Pitanje: Procedura za osporavanje navodno osiguranog statusa povjerioca.

Opis: Povjerilac je podnio zahtjev stečajnom sudu kao osigurani povjerilac. Na ispitnom ročištu stečajni upravnik se složio sa osnovama i iznosom potraživanja ovog povjerioca, ali je osporio njegov status kao povjerioca koji je osiguran nekom imovinom. Stečajni sudija, primjenjujući članove 112 i 114 zakona, odbio je da ispita osigurani status povjerioca na ispitnom ročištu. Kada bi trebao biti ispitan osigurani status povjerioca?

Rješenje: Ako je u takvim okolnostima osigurani povjerilac nezadovoljan odlukom stečajnog upravnika, bez obzira na činjenicu da sudija nije dozvolio provjeru ovog pitanja na ispitnom ročištu, povjerilac, kako bi iskoristio svoje pravo kao osigurani povjerilac, može da započne proces izvršenja prema članu 58.3 Zakona o stečaju. Ako povjerilac započne proces izvršenja, stečajni upravnik bi bio u poziciji da pokuša dokazati da navodno «osigurani» povjerilac nije zapravo osiguran i prema tome nema ovlaštenja da koristi pravo prema članu 58.3 Zakona. Osim toga, ako je «osigurani» povjerilac odlučio da iskoristi svoje pravo na pretpostavljeni zalog u stečajnom postupku, onda će ovo ispitivanje statusa osiguranog potraživanja biti pokrenuto u vezi diobe unovčenja u skladu sa članom 123 ili glasanja o planu reorganizacije u skladu sa članom 163 Zakona o stečaju.

D MODELI RJEŠENJA ZA IZVJEŠTAJNO ROČIŠTE

D.1 Model izvještaja stečajnog upravnika za izvještajno ročište

Pitanje: Šta bi stečajni upravnik trebao uključiti u svoj izvještaj na izvještajnom ročištu?

Opis: U stečajnoj praksi u BiH koriste se različiti modeli izvještaja stečajnog upravnika. Neki izvještaji možda ne pokrivaju sva potrebna pitanja, ili informacije i zaključci nisu predstavljeni na najlogičniji i najrazumljiviji način. Sudiji i institucionalnim povjericima je teško da se brzo orijentišu u takvim izvještajima i gubi se dodatno vrijeme na ročištima na objašnjavanje osnova. Očigledno rješenje je standardizovanje forme izvještaja.

Rješenje: Nakon pregleda različitih aktivnosti i analiza o kojima stečajni upravnik treba podnijeti izvještaj skupštini povjericilaca na izvještajnom ročištu, mi preporučujemo slijedeću probnu strukturu ovog izvještaja koja će se koristiti kao odrednica:

Izvještaj za izvještajno ročište

1. Pravni status dužnika (organizacija, historijska transformacija, posljednji podaci o registraciji, organi predstavljanja);
2. Opis dužnikovih aktivnosti (lista aktivnosti vezanih uz registraciju, stvarne aktivnosti vezane za glavnu proizvodnju i/ili usluge);
3. Rukovodstvo, organizaciona struktura, struktura zaposlenih prema radnim mjestima;
4. Dužnikov trenutni status (operativni status, obaveze/dugovanja, neizmirena potraživanja, itd.);
5. Finansijska analiza dužnika za period prije stečaja (analiza finansijskih trendova za posljednje tri godine);
6. Analiza uzroka dužnikove nesolventnosti koja je dovela do stečaja;
7. Analiza svih obaveza dužnika do dana pokretanja stečaja (podnešena i ispitana potraživanja, procenat individualnih potraživanja u ukupnim potraživanjima);
8. Izvještaj aktivnosti stečajnog upravnika od pokretanja stečaja (osiguranje stečajne mase, obavljani informativni sastanci, pregovori sa ugovornim stranama, otpuštenim radnicima, pregledani ili naplaćeni računi potraživanja, knjigovodstvo, itd.);
9. Provjera mogućnosti za nastavak poslovne aktivnosti dužnika (pretpostavke, konkretne preduzete radnje);
10. Lista dužnikove imovine (imenovanje odbora za pripremu liste imovine, metode provjere koje su korištene, grupe i kategorije sredstava: zavedene u knjigama, registrovane i na vrijeme amortizovane, imovina koja nije zavedena u knjige);
11. Procijenjena vrijednost dužnikovih sredstava (rok valjanosti, procjenitelj, standard vrijednosti: očekivana vrijednost iz likvidacije imovine);
12. Kratak pregled procijenjene vrijednosti imovine po kategorijama i grupama imovine (u poređenju sa knjigovodstvenom vrijednošću);
13. Procjena dovoljnosti sredstava za nastavak stečajnog procesa;
14. Izvještaj stečajnog upravnika o izgledima za reorganizaciju (potkrijepljeno dokazima); i
15. Dodaci (potpuna lista imovine sa njihovom knjigovodstvenom vrijednošću i procijenjenom vrijednošću, mjesečni protok gotovine, ugovori, naredbe, računi potraživanja, pisma namjere, parnice u toku, itd.)

D.1.a. Utvrđivanje vlasništva nad imovinom dužnika

Pitanje: Stečajni upravnik treba pripremiti listu imovine koja će činiti stečajnu masu tamo gdje dužnik posjeduje imovinu bez jasnog vlasničkog statusa.

Opis: Zbog raznih transformacija u vlasništvu imovine u BiH tokom proteklih 50 godina, mnoga prava nad nepokretnom imovinom su ograničena na pravo upravljanja, korištenja ili raspolaganja ali ne i vlasništvo ili otuđenje. U nekim slučajevima, određene parcele zemljišta su još uvijek u zajedničkom društvenom vlasništvu ili u vlasništvu opštine. Osim toga, interna podjela ogrominih industrijskih i trgovinskih holdinga možda nije urađena na odgovarajući način tako da pravo vlasništva još uvijek pripada nepostojećim pravnim licima. Kako bi se stečajni upravnik trebao ponašati u ovakvim situacijama?

Rješenje: Prvo, stečajni upravnik bi trebao temeljito ispitati svu nepokretnu imovinu dužnika počevši sa registrom zemljišnih knjiga i katastrom, i tamo gdje je to potrebno, da ispita dodatne informacije u arhivi. Za zgrade, treba prikupiti i analizirati sve odluke i odobrenja za dozvole za izgradnju i urbanističke planove. Imovina se treba analizirati u nekoliko kategorija, zavisno od različitih vlasničkih prava. Svaku kategoriju treba proučiti i procijeniti u pogledu na njenu tržišnu vrijednost i mogućnost konverzije u vlasničko pravo. Ovo zadnje zahtijeva procjenu vremena i cijene koju bi trebalo platiti kako bi se steklo vlasničko pravo putem različitih skupih i dugotrajnih pravnih procesa koji su na raspolaganju.

D.1.b. Procjena vrijednosti dužnikove imovine

Pitanje: Ko može sprovesti pouzdanu procjenu vrijednosti i koji standardi procjene bi se trebali koristiti?

Opis: Procjena dužnikove imovine je osnovni preduvjet za stečajni proces i ima direktan uticaj na najvažnije odluke u stečaju, npr. likvidacija ili reorganizacija, pravovremena i efikasna ili produžena i skupa likvidacija, osigurani status, potreba plaćanja u reorganizaciji, izgledi za unaprijed isplanirani stečaj, itd. Odlučujući element u procjeni je primjenjivi standard vrijednosti. U BiH, sudski vještaci koji su zaposleni da izvrše ovaj zadatak nisu procjenitelji, a kao opšte prihvaćen standard vrijednosti uzima se *novi depresirani trošak zamjene* (DRCN). Po definiciji DRCN standard vrijednosti je tržišna vrijednost koja ne pretpostavlja prodaju imovine i sprovodi se na osnovu tržišnih cijena osnovnih elemenata svakog pojedinog predmeta. Preduslov svih tržišnih standarda vrijednosti je da postoji voljni kupac i voljni prodavac i da su oba dobro informisana o predmetu prodaje i da prihvataju procijenjenu cijenu. Stečaj je nedobrovoljni vid procesa izvršenja gdje prodavac nije voljan da proda, ali povjerioci su preuzeli njegovu imovinu i sada će ga prinuditi na prodaju, tj. stvara se kontekst prodaje zbog neplaćanja dugova.

Rješenje: U ovom slučaju najbolje i najprimjenjivije sredstvo procjene je standard likvidacijske vrijednosti. Sam Zakon o stečaju govori o individualnoj prodaji imovine kao stečajnoj likvidaciji ili nedobrovoljnoj likvidaciji. Takav standard pretpostavlja da se imovina ne koristi i prema tome obično je otpadna cijena najbolja procjena kada efikasan proces likvidacije zahtijeva brzu prodaju. Kada većina stečajnih povjerilaca izglasa planiranu likvidaciju, ovo pretpostavlja postignutu veću cijenu nego što je otpadna cijena, ali ipak procjenjena vrijednost treba da bude manja nego neto vrijednost imovine koja se koristi za poslovanje. Razlika je u cijeni likvidacije (najava prodaje, organizacioni troškovi, rastavljanje mašina i opreme, manje popravke i uređenja, itd.), primjenjivi umanjeni porez, diskontna cijena za polovnu robu i ostali potencijalni

diskontni faktori koje diktira tržište (kao što je jedinstvenosti, iskoristivost, tehnološka primjenjivost, itd.). Procjena bi trebala biti urađena od strane profesionalnog procjenitelja; uobičajeni sudski vještak nije obučen za takav posao i u velikoj većini slučajeva oni zančajno precijene imovinu stečajne mase, stvarajući nerealna očekivanja i potkopavajući sam stečajni postupak. Kada procjenitelji nisu dostupni, onda bi trebalo zahtijevati od sudskih vještaka da se pridržavaju standarda likvidacione vrijednosti, jer to je test na kojem se zasniva sistem stečaja. Rukovodioci proizvodnje, mašinski inženjeri, i tehnolozi dužničkog preduzeća mogu predstavljati vrijedan izvor informacija o cijeni novih i polovnih mašina i trebalo bi ih koristiti kad je god moguće kao sekundarnu verifikaciju.

D.1.c. Različita imovina dužnika (pokretna i nepokretna imovina, potraživanja, itd.)

Pitanje: Stečajni upravnik mora da se pozabavi različitom imovinom dužnika, koja se treba klasifikovati i grupisati prema sličnim karakteristikama. Glavno pitanje je tačna analiza osigurane imovine dužnika.

Opis: Vrijednost imovine koja je osigurana možda nije jednaka ili prelazi iznos potraživanja osiguranog povjerioca. Stečajni upravnik bi trebao identifikovati iznos osiguranih potraživanja i također analizirati koja bi to bila stopa povrata (postotak) za ostale prioritetne otplatne redove i prijaviti ovo povjeriocima na izvještajnom ročištu.

Rješenje: Uslov za sprovođenje analize osigurane imovine dužnika je odgovarajuća procjena ukupne imovine koja čini stečajnu masu. Nadalje, stečajni upravnik treba uzeti sve izvode iz zemljskih knjiga i katastra i iz javnog registra zalogu i odrediti prioritet osiguranih potraživanja u istoj imovini. Zatim se iznosi osiguranih potraživanja trebaju usporediti sa vrijednošću odnosno kolaterala. I na kraju, analiza treba pokazati koja su potraživanja osigurana, a koja nisu i ona koja su djelimično osigurana (nedovoljno osigurana). Osigurani povjerioci imaju pravo prijaviti njihov neosigurani dio potraživanja kao stečajni povjerioci i učestvovati u diobi imovine. Ako ne podnesu zahtjev u roku od tri mjeseca nakon prvo ispitnog ročišta kako je predviđeno Zakonom o stečaju, takva nedovoljno osigurana potraživanja neće biti dopuštena.

D.2 Modeli preporuka stečajnog upravnika za skupštinu povjerilaca

Pitanje: Stečajni upravnik treba formulisati preporuke o tome da li dužnik ima realistične izgleda za reorganizaciju, o čemu će glasati povjerioci u skupštini.

Opis: Izvještajno ročište se zaključuje glasanjem o ključnim odlukama za stečajni postupak. Ako dužnik ima realnu mogućnost da se reorganizuje kroz stečaj, skupština povjerilaca bi većinom (u broju i iznosu potraživanja) trebala odlučiti da bi željeli uputiti stečajnog upravnika da ispita ovu opciju i zahtijevati od njega da pripremi i prezentuje potencijalni stečajni plan reorganizacije. Stečajni upravnik bi trebao biti u mogućnosti formulisati i napraviti interesantnu preporuku o ovoj odluci iz materijala koje je proučio.

Rješenje: Glavni zaključci iz izvještaja stečajnog upravnika trebali bi biti predstavljeni u formi prijedloga. Probna lista mogućih prijedloga za skupštinu povjerilaca predstavljena je ovdje u tekstu. Nacrt odluke treba se prilagoditi svakom pojedinom predmetu.

Dužnik: XXXX

Opštinski sud: XXXX

Predmet: Prijedlog odluke

Na osnovu predstavljenog izvještaja, stečajni upravnik predlaže da skupština povjerilaca izglasa sljedeće na izvještajnom ročištu:

ODLUKE

1. Skupština povjerilaca prihvaća u potpunosti izvještaj stečajnog upravnika o ekonomskom stanju dužnika, predstavljenim razlozima koji su uzrokovali to stanje, i sve aktivnosti koje je sproveo stečajni upravitelj tokom perioda od pokretanja stečaja XXX do izvještajnog ročišta XXX.

Varijanta istraživanja mogućnosti za reorganizaciju

2. Stečajni upravitelj je ovlašten da nastavi (tamo gdje se stalo) s proizvodnjom pod uvjetom da ovo neće rezultirati gubicima u bilo kojem slučaju ili da neće smanjiti vrijednost stečajne mase.

3. Stečajni upravitelj je obavezan da u roku od 30 dana podnese stečajnom sudu prijedlog plana reorganizacije dužnika, na osnovu kojeg će skupština povjerilaca odlučiti da li da prihvati predložene mjere.

Varijanta likvidacije

2. Stečajni upravitelj je ovlašten da nastavi određene aktivnosti kao što su ugovori o izdavanju i ostalo dok je imovina koja je predmet ovih ugovora predviđena za prodaju.

3. Stečajni upravitelj bi trebao uposliti čuvare, procjenitelje, voditelje aukcije i ostale slične stručnjake po potrebi za organizaciju totalne prodaje imovine dužnika.

4. Skupština povjerilaca odlučuje da se imovina koja čini stečajnu masu dužnika treba prodati na slijedeći način:

Var. a. Specijalna aukcija sa početnom cijenom postavljenom na trenutnom bilansu knjigovodstvene vrijednosti.

Var. b. Kao kod Var. a i rezervna cijena od XX% od knjigovodstvene/procijenjene vrijednosti imovine

Var. c. Javna aukcija sa zatvorenim ponudama

Var. d. Var. a, b, c, sa opcijom dopuštanja nadmetanja u odsutnosti

Var. e. Prodaje višestruke imovine na jednoj aukciji prema kombinaciji za Var. a, b, c, d

Var. f. U slučaju jednog monopolnog kupca, direktni pregovori (putevi, mostovi, električni vodovi, vrtići, parkovi, crkva, džamija i ostali elementi koji pripadaju javnoj infrastrukturi ili neprofitnoj ili religioznoj ili nekoj drugoj zakladnoj organizaciji).

Var. g. Prodaja imovine putem javne aukcije prema proceduri predviđenoj Zakonom o izvršnom postupku.

Stečajni upravitelj je ovlašten da sprovede svu prodaju. Ako je potrebno, stečajni upravitelj može zahtijevati od odbora povjerilaca da razriješe specifična pitanja koja ne spadaju u ovlaštenja stečajnog upravnika (npr. prodaja preduzeća u cjelini – prodaja ukupne imovine ili planirana likvidacija koja ima za rezultat veći iznos gotovine nego što bi na drugi način bilo dobijeno iz brze prodaje).

5. Brza prodaja ukupne imovine treba se izvršiti do XXX. U slučaju da postoji mogućnost za planiranu likvidaciju, odbor povjerilaca treba navesti rokove za prodaju ove imovine.

D.3 Model za imenovanje odbora povjericilaca

Pitanje: Ko odlučuje da li treba da se uspostavi odbor povjericilaca, ko predlaže i kada je odbor povjericilaca najpotrebniji?

Opis: U različitim fazama stečajnog postupka, stečajni upravnik može zatrebati operativno tijelo koje može govoriti u ime odbora povjericilaca i zamijeniti ga, te donijeti neophodne odluke koji su izvan njegovog ovlaštenja i koje mogu imati odlučujući uticaj na ishod stečaja.

Solution: Nakon pokretanja stečaja, ako je stečajnom upravniku neophodna pomoć odbora povjericilaca kod donošenja strateških odluka, poput osiguranja imovine stečajne mase, potpisivanje značajnih ugovora koji utiču na stečajnu masu, itd., stečajni upravnik može zatražiti od sudije da imenuje takav privremeni odbor povjericilaca koji će zastupati kolektivne interese povjericilaca (član 29.2). Inače, opšta namjena prema zakonu je da odbor povjericilaca bude izabran od strane povjericilaca koji su se sastali na sastanku povjericilaca (član 29.1). Odbor može nadgledati (član 29.5) rad stečajnog upravnika i odobriti prodaju imovine i odlučiti gdje i na koji način održati postupak (član 91.1). Privremeni odbor povjericilaca također može obustaviti poslovne aktivnosti preduzeća, ako je to potrebno, prije održavanja izvještajnog ročišta (član 100.2). Za sve pravno obvezujuće radnje od posebnog značaja neophodan je pristanak odbora povjericilaca, poput: otuđenje pogona ili nepokretne imovine i udio u preduzeću; namjera da se uzme kredit za finansiranje tekućih obaveza; ili namjera da se preuzme ili pokrene parnica (član 108). Osim toga, ako stečajni upravnik želi da napravi djelimičnu diobu, on mora dobiti odobrenje od odbora povjericilaca na isti način kao i kod procesa glavne diobe (član 117.3).

U slučaju plana reorganizacije koji je izradio stečajni upravnik, on mora da slijedi savjete odbora povjericilaca (član 143.2) i mora uzeti u obzir njihovo mišljenje (član 157.1), ako je ono opravdano. Stečajni sudija mora prvo čuti odbor povjericilaca i stečajnog upravnika kad donosi odluku o potvrdi plana (član 173.2). Nakon potvrde plana, njegovu implementaciju nadzire stečajni upravnik i odbor povjericilaca (član 186).

D.3.a. Broj članova

Pitanje: Većina povjericilaca bi željela imati svog vlastitog predstavnika u formiranom odboru povjericilaca. Očigledno, ne može se baratati tako velikim brojem.

Opis: U nekim slučajevima, predstavnici različitih podgrupa povjericilaca u okviru glavnih grupa (radnici, opšti trgovinski povjerioci) bi pojedinačno insistirali da njihov vlastiti predstavnik bude u formiranom odboru povjericilaca. Ovo bi svako stvorilo odbor kojim se ne može rukovoditi. Namjena odbora povjericilaca je da efikasno i na vrijeme ispune zadatke koji su gore predstavljeni. Kako bi to bilo moguće, potrebno je imati ograničen broj povjericilaca.

Rješenje: U velikoj većini slučajeva, preporučuje se da broj povjericilaca u odboru bude tri; maksimalno se zakonom dopušta 7. Njihov broj uvijek mora biti neparan kako bi se izbjegla mrtva tačka. (član. 29.4).

D.3.b. Sukob interesa

Pitanje: Da li u odbor može potencijalno ući bilo koji povjerilac?

Opis: Nažalost, stečajni zakon se ne bavi precizno sukobom interesa članova odbora povjerilaca. Stečajni upravnik se može suočiti sa situacijom gde je u odbor imenovan povjerilac čije je potraživanje sporno ili nevažeće ili čak povezano sa nekom kriminalnom aktivnošću. Sve pravno obvezujuće aktivnosti koje stečajni upravnik mora preduzeti mogu biti ometane od strane povjerilaca koji imaju konflikt interesa i prema tome imaju namjeru da blokiraju cijeli stečajni postupak.

Rješenje: Pažljivo odabrati povjerioce u odbor, vodeći računa o tome da oni nemaju potencijalni sukob interesa, da su njihova potraživanja osnovana, da nisu u rodbinskoj vezi ili da nisu povezani sa ostalim povjeriocima koji možda imaju takav sukob interesa.

D.3.c. Preporuka članova

Pitanje: Ko može biti izabran u odbor povjerilaca i ko vrši preporuke?

Opis: Ovo pitanje je usko povezano sa brojem povjerilaca koji mogu ući u odbor (3-7). Često radnici žele da imaju više od jednog predstavnika u odboru jer su sve već podijelili u nekoliko antagonističkih grupa koje ne vjeruju jedna drugoj. U nekim slučajevima postoji nedoumica o tome ko može predložiti koga za odbor. Kako se rješava ova nedoumica?

Rješenje: Zakon precizira sljedeće predstavnike klasa povjerilaca koji moraju imati predstavnika u odboru povjerilaca (član. 29.3):

- stečajni povjerioci s najvećim potraživanjima,
- stečajni povjerioci s malim potraživanjima,
- predstavnici dužnikovih radnika, i
- osigurani povjerioci.

Osobe koje nisu povjerioci također mogu biti izabrani kao članovi odbora ako mogu doprinijeti radu odbora pomoću svog stručnog znanja.

U mnogim slučajevima jedna klasa povjerilaca se može kvalifikovati za dva mjesta. Na primjer, ako radnici imaju većinu u broju potraživanja, kvalifikuju se za mjesto povjerilaca s najviše potraživanja i za mjesto predstavnika radnika. Ako se to dogodi, preporučuje se da ove klase povjerilaca uzmu samo jedno mjesto ili da se u odbor uključi pet ili sedam članova. Ovo se odnosi samo na radnike i osigurane povjerioce jer ove dvije grupe povjerilaca prema zakonu imaju rezervisana dva mjesta u odboru povjerilaca na osnovu njihovog prioritnog reda isplate, dok se ostale grupe biraju na osnovu iznosa potraživanja, bez obzira da li su to radnici ili osigurani povjerioci.

Stečajni upravnik je strana koja je najviše zainteresovana za efikasan odbor povjerilaca. Ako ovo nije slučaj, onda ima malo koristi od odbora koji se okuplja istim ritmom kao i skupština povjerilaca. Ovo objašnjava zašto stečajni upravnik proaktivno predlaže sudiji (prije izvještajnog ročišta) i skupštini povjerilaca one ko prema njihovoj procjeni treba da bude u odboru povjerilaca, pretpostavljajući da su svi ostali pravni preduvjeti ispoštovani (broj i grupa povjerilaca prema zakonu). Sudija također može predložiti određene povjerioce da budu u privremenom odboru povjerilaca (Član. 29.2).

D.3.d.Zamjena članova

Pitanje: Grupi povjerenika se ne dopada određeni član koji je imenovan u odbor povjerenika ili smatra da ih njihov predstavnik pogrešno zastupa.

Opis: U praksi se može ispostaviti iz različitih razloga da prvi izbor koji je odabrao ili imenovao sudija pogrešno predstavlja klasu povjerenika kojoj pripada ili da jednostavno ne može vršiti obaveze kao član odbora (uvijek je odsutan, često poslom putuje van zemlje, bolestan, ravnodušan, itd.). Šta se može uraditi u takvoj situaciji? Ko može zamijeniti članove odbora povjerenika?

Rješenje: Zakon dopušta promjene u strukturi povjerenika koji su u privremenom odboru povjerenika, i to od strane sudije u interesu svih povjerenika (član. 29.2). U svim drugim slučajevima, skupština povjerenika može zamijeniti članove odbora (član. 29.1). Bilo bi pravičnije i efektivnije, međutim, ako bi svaka klasa povjerenika izabrala svog vlastitog predstavnika. U suprotnom, jednostavno većina jedne klase povjerenika bi mogla prevagnuti u odnosu na ostale u glasanju i prema tome dobiti veća prava predstavljanja i operisanja u kontrolisanju stečajnog postupka.

D.4 Modeli rješenja za glasanje

Pitanje: Ko može glasati o izvještaju predavljenom na izvještajnom ročištu?

Opis: Na izvještajnom ročištu, skupština povjerenika mora donijeti određene odluke kako je opisano u tački 2 gore. Glasa se jednostavno većinom, ali ko zapravo može glasati i kako se broje glasovi?

Rješenje: Odluke koje donese skupština donose se apsolutnom većinom prisutnih povjerenika, vodeći računa da ukupan iznos potraživanja povjerenika koji su glasali za odluku mora biti veći od polovine ukupnog iznosa potraživanja svih prisutnih povjerenika (član 28.4).

D.4.a.Stečajni povjerioci

Pitanje: Da li glasaju svi stečajni povjerioci?

Opis: Izvještajno ročište je otvoreno za javnost i svi stečajni povjerioci se mogu pojaviti. Da li sudija treba svima dopustiti da glasaju?

Rješenje: Zakonom se predviđa da se pravo glasa u skupštini povjerenika daje onim povjericima koji su na odgovarajući način podnijeli zahtjev svojih potraživanja, koja nisu osporena od strane stečajnog upravnika ili od strane drugih povjerenika koji imaju pravo glasa. Povjerioci u nižim isplatnim redovima nemaju pravo glasa (član. 28.2).

D.4.b.Osigurani povjerioci

Pitanje: Osigurani povjerioci bi željeli glasati za likvidaciju dužnika na izvještajnom

ročištu. Mogu li oni tako glasati?

Opis: Stečajni upravnik bi se mogao naći u situaciji gdje su osigurani povjerioci prilično aktivni na izvještajnom ročištu, gdje postavljaju često pitanja, daju komentare i navode ostale povjerioce da glasaju za likvidaciju.

Rješenje: Zakon predviđa da je pravo glasanja osiguranih povjerilaca ograničeno na iznos za koji se oni pojavljuju kao stečajni povjerioci (član.28.2), tj. u omjeru u kojem oni imaju neosigurano potraživanje. Osigurani povjerioci nemaju pravo glasa na izvještajnom ročištu – samo stečajni povjerioci imaju takvo pravo. Da bi bili priznati kao stečajni povjerioci, trebaju imati prijavljena svoja potraživanja, koja nisu osporena od strane stečajnog upravnika ili drugih povjerilaca s pravom glasa. (član 28.2).

D.4.c. Izuzeci od opštih pravila

Pitanje: U kojim okolnostima bi mogli glasati povjerioci kojima inače nije dozvoljeno da glasaju na izvještajnom ročištu?

Opis: Na izvještajnom ročištu, povjerioci čija su potraživanja osporena mogu na ovo gledati kao na izbjegavanje od strane stečajnog upravnika koji bi želio da ih spriječi da glasaju i da utiču na rezultat kod odlučivanja da li da se dužnik likvidira ili reorganizuje.

Rješenje: Zakon pravi određene iznimke u pogledu toga kome sudija može dopustiti da glasa na izvještajnom ročištu ako osporeno potraživanje izgleda vjerovatno. Na ročištu, prisutni povjerioci, dužnik i stečajni upravnik mogu tražiti ubrzano razmatranje odluke o pravu glasanja. Stečajni sudija mora odmah donijeti odluku, na osnovu postojećih okolnosti, i povjerioci nemaju pravo da ulažu žalbu na ovu odluku (član. 28.3).

E MODEL I RJEŠENJA ZA OSIGURANE POVJERIOCE

E.1 Kako utvrditi status osiguranog povjerioca

Pitanje: Dokazivanje osiguranog statusa potraživanja.

Opis: Povjericilac je na vrijeme podnio svoje potraživanje stečajnom sudu, navodeći da je potraživanje osigurano. Međutim, povjericilac nije podnio nikakav dokazni izvod iz zemljišnih knjiga u kojoj je zavedena hipoteka nad nevednom imovinom dužnika, a na ime povjerioca. Treba li stečajni upravnik priznati potraživanje povjerioca kao osigurano?

Rješenje: Kao što je ranije rečeno, prema članovima 112 i 114 Zakona o stečaju, određivanje osiguranog statusa povjerioca nije odgovarajuća tema za istražno ročište. Stečajni upravnik na ročištu treba da razmatra samo osnove i iznos potraživanja i njihov prioritetni red plaćanja prema šemi Zakona o stečaju (viši, opšti, niži isplatni red), a ako stečajni upravnik otkrije da je iznos ili osnova upitna, onda on mora osporiti ovo potraživanje po toj osnovi. Ali što se tiče statusa potraživanja, da li je ono osigurano ili ne, tim pitanjem se treba pozabaviti i riješiti ga u kasnijoj fazi procesa (vidi odjeljak B.3.c ovog dokumenta).

E.2 Okončanje statusa osiguranog povjerioca (odbijanje, odricanje)

Pitanje: Transformacija osiguranog povjerioca u neosiguranog povjerioca.

Opis: Povjerilac je prijavio svoje potraživanje kao osigurano potraživanje u stečajnom postupku. Kroz neformalne kontakte sa stečajnim povjericima, saznao je da bi većina povjerilaca na izvještajnom ročištu glasala za likvidaciju ovog dužnika. Ali osigurani povjerilac ima interesa da se dužnik pokuša reorganizovati, jer očekuje da će dobiti više kroz uspješnu reorganizaciju nego što bi dobio iz likvidacije dužnika, s kojim je ovaj povjerilac ima dugoročan odnos. Na istražnom ročištu, povjerioci su saznali da ovaj osigurani povjerilac (kao osigurani povjerilac) nema pravo da glasa u skupštini povjerilaca (vidi član 28.2 i 39 Zakona o stečaju) i da neće imati prilike da utiče na odluku o likvidaciji ili reorganizaciji dužnika. Da li postoji neki mehanizam u Zakonu o stečaju koji omogućava da osigurani povjerilac dobije mogućnost da učestvuje u glasanju na izvještajnom ročištu?

Rješenje: Prema članu 39 Zakona o stečaju, osigurani povjerilac ima pravo da učestvuje u stečajnom procesu samo ako bi odbio ili se odrekao svog osiguranog prava ili ako je dokazao stečajnom upravniku na izvještajnom ročištu da je se dio njegovog potraživanja ne može naplatiti iz prodaje imovine koja je zalog za njegovo potraživanje (član 114.1), u kojem slučaju je potraživanje razdvaja na osigurano i neosigurano potraživanje. Posljedično, pravo osiguranog povjerioca da glasa u skupštini akcionara je ograničeno (član 28.2). Ako je osigurani povjerilac zainteresovan da aktivno učestvuje u stečaju, međutim, i želi da zastupa reorganizaciju dužnika, ovaj povjerilac može da odbije ili se odrekne svog osiguranog prava za ukupno svoje potraživanje ili njegov dio, ili može dokazati stečajnom upravniku da dio njegovog potraživanja neće biti namiren iz očekivanog iznosa od prodaje založene imovine. U svakom slučaju, osigurani povjerilac bi bio u poziciji da učestvuje u stečaju kao stečajni povjerilac samo za dio svog potraživanja koji nije osiguran.

E.3 Općenito o pravima osiguranih povjerilaca u stečaju

Pitanje: Status osiguranog povjerioca u stečaju.

Opis: Osigurani povjerilac je na vrijeme podnio svoje potraživanje stečajnom sudu. Povjerilac zna da kolateral za njegovo potraživanje neće biti dovoljno da pokrije njegovo potraživanje u potpunosti, ali nije naveo ovu činjenicu kod podnošenja, niti je precizno odredio do kojeg iznosa potraživanje nije osigurano. Putem podnošenja potraživanja stečajnom sudu, osigurani povjerilac želi da učestvuje u diobi stečajne mase. Da li ovaj povjerilac ima pravo na udio u raspodjeli stečajne mase?

Rješenje: Prema članu 39 Zakona o stečaju, osigurani povjerilac ima pravo da učestvuje u diobi stečajne mase samo ako odbije ili se odrekne obezbjeđenja ili dokaže da svoje potraživanje nije u potpunosti namirio iz imovine kojom je osigurano. Osim toga, pravo osiguranog povjerioca da učestvuje u donošenju odluka u skupštini povjerilaca (najvišem tijelu u stečajnom postupku) je također ograničeno na iznos osiguranog potraživanja koje, zbog odreknuća ili nemogućnosti namirenja, postaje neosigurano.

E.4 Prava osiguranih povjerilaca na ispitnom ročištu

Pitanje: Pravo osiguranog povjerioca da ospori nečije potraživanje (osiguranog ili stečajnog povjerioca).

Opis: Na ispitnom ročištu, stečajni upravnik je odobrio potraživanje stečajnog povjerioca, za koje osigurani povjerilac zna da je bez osnova. S obzirom da je stečajni upravnik već ranije odobrio ovo potraživanje, da li je osigurani povjerilac sad u poziciji da ospori ovo upitno potraživanje stečajnog povjerioca?

Rješenje: Osigurani povjerilac može jedino iskoristiti pravo da ospori potraživanje ako je stečajni upravnik ranije odobrio dio potraživanja osiguranog povjerioca kao neosigurano (vidi član 39). Prema članu 114.2, samo stečajni upravnik i stečajni povjerilac mogu osporiti potraživanje drugog povjerioca.

E.5 Prava osiguranih povjerilaca na izvještajnom ročištu

Pitanje: Pravo osiguranog povjerioca da vrši ispitivanje stečajnog upravnika na izvještajnom ročištu.

Opis: Na izvještajnom ročištu, stečajni upravnik je podnio svoj izvještaj sa preporukom o daljnjem toku stečaja (reorganizacija ili likvidacija). Jedan od povjerilaca je upitao stečajnog upravnika za objašnjenja, a osigurani povjerilac je insistirao na objašnjenju u vezi procijenjene vrijednosti dužnikove imovine. Imajući u vidu član 39 i 28.2 Zakona o stečaju, može li osigurani povjerilac ispitivati izvještaj stečajnog upravnika?

Rješenje: Prema članu 39 i 28.2 prava osiguranih povjerilaca da utiču na stečajni proces su ograničena na iznos njihovog potraživanja koje bi bilo neosigurano (nedovoljno osigurano). Prema tome, osigurani povjerilac koji nije prijavio dio svog potraživanja kao neosigurano nema prava koja posjeduje stečajni povjerilac. U slučaju da se osigurani povjerilac odrekao svog potraživanja, ima ista prava kao i drugi stečajni povjerilac. Što se tiče statusa kolaterala, međutim, osigurani povjerilac ima pravo da traži objašnjenje od stečajnog upravnika, i može zahtijevati od stečajnog upravnika da dobije priliku da provjeri stanje i održavanje ove imovine tokom stečajnog postupka.

E.6 Prava osiguranog povjerioca u diobi sredstava

E.6.a. Prava osiguranog povjerioca da učestvuje u djelimičnoj diobi stečajne mase

Pitanje: Da li osigurani povjerilac ima pravo da učestvuje u djelimičnoj diobi stečajne mase, bez obzira na svoja osigurana prava.

Opis: Osigurani povjerilac nije iskoristio svoje pravo da namiri svoje potraživanje iz imovine u odvojenom postupku izvršenja, van stečaja. Umjesto toga, povjerilac je na vrijeme prijavio svoje potraživanje i ostavio da imovina koja služi kao kolateral bude lividirana u stečajnom postupku od strane stečajnog upravnika. Stečajni upravnik je prodao dio imovine dužnika, ali ne i kolateral

osiguranog povjerioca. Stečajni upravnik je predložio djelimičnu diobu prema kojoj osigurani povjerilac ne bi odbio ništa. Da li je takav prijedlog korektan?

Rješenje: Osigurani povjerilac je pozvan da podnese svoje potraživanje nakon što je otvoren stečaj, prema članu 46 Zakona o stečaju. Podnošenjem takvog potraživanja, povjerilac bi postao stečajni povjerilac sa pravom da bude naplaćen u prvom slučaju iz likvidirane vrijednosti imovine kojim se osigurava njegovo potraživanje (vidi član 39). Ako ova imovina nije likvidirana, iako je stečajni upravnik ovlašten da to uradi u stečaju, prijedlog za djelimičnu diobu bi trebao sadržavati procenat namirenja potraživanja osiguranog povjerioca ako se očekuje da će opšti red povjerilaca biti isplaćen u djelimičnoj diobi (vidi član 163).

E.6.b. Žalba osiguranog povjerioca na postupak diobe

Pitanje: Opcije osiguranog povjerioca kod diobe sredstava.

Opis: Osigurani povjerilac nije iskoristio svoje pravo da pokrene odvojeni postupak izvršenja nakon otvaranja stečaja (vidi član 58). Umjesto toga, povjerilac je prepustio stečajnom upravniku ovlaštenje da proda njegov kolateral u stečajnom postupku. Nakon likvidacije dužnikove imovine, stečajni upravnik je napravio prijedlog diobe prema kojoj bi osigurani povjerilac dobio manje novca nego što je očekivao. Koje su opcije na raspolaganju osiguranom povjeriocu kako bi riješio ovaj neočekivani gubitak?

Rješenje: Prema članu 123 Zakona o stečaju, osigurani povjerilac može podnijeti prigovor kod stečajnog sudije u vezi prijedloga za diobu. Ako povjerilac nije zadovoljan sa odlukom stečajnog sudije, još uvijek ima pravo da se žali na odluku kod drugostepenog apelacionog suda. Takva žalba bi imala efekat obustave diobe. Ova dva pravna lijeka bi se trebala upotrijebiti samo iz razloga koji nisu povezani sa likvidacijskom vrijednošću priložene imovine. Naime, osigurani povjerilac koji ne koristi svoje pravo da prodaje priloženu imovinu u odvojenom postupku izvršenja, nema nikakav argument da je likvidacijska vrijednost te imovine preniska, pod uslovom da je stečajni upravnik vršio pravičan i transparentan proces likvidacije.

E.7 Prava osiguranih povjerilaca u reorganizaciji

E.7.a. Prava prema planu

Pitanje: Da li je potrebno pobrinuti se za svakog pojedinog osiguranog povjerioca u Planu reorganizacije?

Opis: U planu reorganizacije, stečajni upravnik nije se pobrinuo za neke od osiguranih povjerilaca, niti ih je smjestio u jedan od pet glasačkih klasa. Osigurani povjerioci koji nisu zbrinuti u predloženom planu reorganizacije nisu zadovoljni i podnijeli su zahtijev sudu da se plan iz tog razloga odbaci. Imaju li oni to pravo?

Rješenje: Prema članu 163.2, kao i ostali nezakinuti povjerioci, osigurani povjerioci na čija prava ne utiče plan u bilo kom pogledu nemaju pravo da glasaju po planu. Shodno tome, naplata potraživanja takvih povjerilaca ne bi se nalazila u bilo kojem dijelu Plana. Osigurani povjerilac bi ipak imao pravo da svoju zabrinutost iskaže na ročištu kako bi diskutovao i glasao po planu, bez

obzira na činjenicu što se njegovo potraživanje ne razmatra u Planu. Osim toga, ako osigurani povjerilac nije zadovoljan sa tretmanom ili nedostatkom osvrta u planu, povjerilac ima mogućnost da ospori cijeli plan prema članu 176 Zakona. S druge strane, stečajni sudija bi trebao da se pobrine *ex officio* da zaštiti uspostavljenu proceduru za reorganizaciju u stečaju (vidi članove 156, 173 i 175 Zakona), a bilo koji povjerilac ima pravo da se žali sudu i izjavi svoje nezadovoljstvo.

E.7.b. Pravo na prigovor

Pitanje: Da li je osigurani povjerilac vezan planom reorganizacije protiv kojeg je povjerilac glasao?

Opis: Prema podnešenom planu reorganizacije, jedan od povjerilaca stavljen je u klasu od tri osigurana povjerioca. Za ovu klasu povjerilaca, planom se obezbjeđuje samo isplata glavnice njihovih potraživanja u toku dvije godine, počevši od datuma potvrde plana. Jedan od ova tri osigurana povjerioca nije zadovoljan sa takvim tretmanom i želi da glasa protiv ovog prijedloga. U takvim uslovima, ako bude preglasan, da li će ga plan i dalje obvezivati?

Rješenje: Prema članu 169 Zakona o stečaju, klasa je glasala u korist plana ako je najmanje 51% povjerilaca te klase koji imaju najmanje 51% potraživanja te klase glasao za potvrdu plana. Nadalje, ista odredba predviđa da će se plan smatrati potvrđenim ako svaka klasa glasa u korist plana. Član 179.1 predviđa da potvrđeni plan obvezuje zajedno sa svim ostalim povjeriocima koji su izvršili progovor na plan. Prema tome, sasvim je jasno da nakon što je svaka pojedina klasa povjerilaca glasala za potvrdu plana, ovaj plan obvezuje čak i povjerioce koji se ne slažu i koji su glasali protiv plana u okviru svoje grupe.

F PRAVA IZLUČNIH POVJERILACA

F.1 Osnovno pravo izlučnog povjerioca

Pitanje: Da li je imovina koja je predmet odvojenog namirenja uključena u stečajnu masu?

Opis: Nekoliko godina prije podnošenja zahtjeva za stečaj, dužnik je sklopio ugovor o najmu određenih mašina. Koristio je ove mašine u svojoj proizvodnji. Nakon što je stečaj pokrenut, vlasnik iznajmljenih mašina želi je da ih uzme natrag. Da li će ovom vlasniku biti dopušteno da uzme natrag svoju imovinu uprkos stečaju?

Rješenje: Pravo izlučnog povjerioca (povjerilac koji je vlasnik imovine koju drži ili koristi dužnik), regulisano je članom 37 Zakona o stečaju. Stav 1 jasno predviđa da takav «povjerilac» nije stečajni povjerilac uopšte i da je njegovo pravo da uzme svoju imovinu regulisano drugim zakonom, a ne Zakonom o stečaju. Osim toga, u članu 30 Zakona, ograničenja stečajne mase su detaljno prikazana. Iz ovih odredbi, evidentno je da stečajna masa ne uključuje svu imovinu koja je u vlasništvu stečajnog dužnika već samo imovinu koja mu pripada. Prema tome, izlučni povjerilac bi zaista imao pravo da povрати svoju imovinu, bez obzira na stečajni postupak koji se vodi protiv dužnika.

F.2 Tehnika za realizaciju izlučnog prava

F.2.a. Podnošenje potraživanja u stečaju

Pitanje: Da li je izlučni povjerilac obavezan da podnese svoje potraživanje stečajnom sudu u roku propisanom odlukom o pokretanju stečajnog postupka?

Opis: Stečajni sudija je pokrenuo stečaj nad imovinom dužnika. Izlučni povjerilac nije podnio zahtjev za potraživanje prema članu 46 i 110.6 Zakona o stečaju. Da li je ovaj povjerilac izgubio pravo na povrat svoje imovine?

Rješenje: Prema članu 56, takav stečajni povjerilac može realizovati svoje pravo samo u okviru stečajnog postupka. Član 37, međutim, eksplicitno propisuje da izlučni povjerioci nisu stečajni povjerioci. Prema tome, čak i ako izlučni povjerilac nije na vrijeme prijavio svoje potraživanje u stečaju, nije tačno da je povjerilac izgubio pravo da povрати svoju imovinu. Kao vlasnik određene imovine, povjerilac ima pravo da vrati u vlasništvo svoju imovinu prema opštim pravilima Zakona o imovini.

F.2.b. Realizacija izlučnog prava

Pitanje: Da li izlučni povjerilac može realizovati to pravo bez pristupanja stečajnom sudu.

Opis: Izlučni povjerilac nije prijavio nikakvo potraživanje stečaju. Međutim on je svjestan da zbog svoje greške, on ipak još uvijek nije izgubio pravo da vrati u posjed imovinu. Kako će on realizovati to pravo?

Rješenje: Pod ovim okolnostima, izlučni povjerilac bi trebao direktno pristupiti stečajnom upravniku sa zahtjevom za povrat imovine. S obzirom da odnos između izlučnog povjerioca i dužnika nije specifično propisano Zakonom o stečaju, na ovaj odnos bi trebala biti primjenjiva opšta pravila Zakona o imovini. Ne obazirući se na postojanje stečaja, u normalnim okolnostima, treća strana koja želi ući u posjed svoje imovine bi prvo pristupila dužniku kod kojeg se nalazi imovina. U našoj situaciji, dužnika predstavlja stečajni upravnik. Ako Stečajni upravnik odbije da udovolji zahtjevu izlučnog povjerioca, povjerilac će pokrenuti građansku parnicu kako bi dokazao prava koja ima prema Zakonu o imovini.

F.2.c. Pravo stečajnog upravnika da ne vrati imovinu izlučnom povjeriocu.

Pitanje: Da li stečajni upravnik može spriječiti izlučnog povjerioca da preuzme svoju imovinu?

Opis: Izlučni povjerilac želi da preuzme svoju imovinu (opremu, npr.), koja je neophodna dužniku, operativnom preduzeću, da nastavi s proizvodnjom robe i da bude operativno. Bez ove opreme, dužnik ima malo šanse da primijeni uspješan plan reorganizacije. Povjerilac koji je vlasnik ove imovine, međutim, insistira na preuzimanju imovine odmah nakon podnošenja zahtjeva za stečaj. Da li će povjerilac uspjeti?

Rješenje: Prava izlučnih povjerilaca se ne mogu ni u kom slučaju sprovesti prije izvještajnog ročišta, iako takvi povjerioci imaju pravo da potražuju iz stečajne mase bilo kakav gubitak u

vrijednosti koji je rezultat prekomjernog trošenja njihove imovine do izvještajnog ročišta. Nakon izvještajnog ročišta, oni imaju pravo da dobiju natrag svoju imovinu, iako stečajni upravnik ima pravo da od sudije traži dozvolu da nastavi koristiti imovinu u tekućim poslovnim aktivnostima. U ovom slučaju, izlučni povjerilac može potraživati i izgublenu vrijednosti i kompenzaciju za korištenje njegove imovine. Dakle, prema članu 37, ako je povjerilac dobio kompenzaciju za korištenje i amortizaciju imovine, stečajni upravnik kojem je ova imovina potrebna za nastavak aktivnosti možda može da spriječi odvojeno namirenje.

G MODELI RJEŠENJA ZA LIKVIDACIJU DUŽNIKOVE IMOVINE

G.1 Odluka o likvidaciji

Pitanje: Skupština povjerilaca je podijeljena između povjerilaca koji su za reorganizaciju dužnika i povjerilaca koji žele trenutnu likvidaciju.

Opis: Tipično, takva dilema opisuje situaciju gdje je stečajni upravnik pripremi izvještaj koji nije pružio dovoljno informacija ili u kojem su informacije bile pogrešno protumačene i pogrešno predstavljene, uzrokujući da se povjerioci podijele u dvije suprotne grupe. Kako pomiriti ove povjerioce?

Rješenje: U ovoj situaciji gdje nikakva odluka nije donešena, stečajni upravnik može prekinuti ročište i uputiti povjerioce da ponovo razmisle, i može uputiti stečajnog upravnika da pripremi dodatni izvještaj, da napiše amandmane na izvještaje, da izvrši određeni marketing ili procjenu izvodljivosti opcije reorganizacije ili likvidacije. Ako nikakva odluka nije donošena na dvije uzastopne sesije odbora povjerilaca ili na dvije uzastopno sazvane sesije skupštine povjerilaca, stečajni sudija može izdati takvo odobrenje za likvidaciju *sua sponte* (član 29.6). Onda stečajni upravnik mora odmah krenuti sa likvidacijom imovine koja pripada u stečajnu masu (član 101.1).

G.2 Preporuka stečajnog upravnika

Pitanje: Skupština povjerilaca ne može odlučiti kako bi se stečajna masa trebala likvidirati. Sudija predlaže rješenje za proces izvršenja, ali ono je dugotrajno, skupo, i na kraju rezultira prodajom za sitan novac.

Opis: Ovo opisuje situaciju gdje povjerioci žele da dobiju maksimalan povrat od prodaje stečajne mase. Kako da postignu taj cilj?

Rješenje: Stečajni upravnik bi trebao biti proaktivan i istražiti različite načine da poveća vrijednost od prodaje stečajne mase. Mogao bi kontaktirati profesionalne aukcionare i ostale posrednike koji imaju znanje i iskustvo u postizanju dobrih rezultata. Ako ovo nije moguće, stečajni upravnik uvijek može istražiti mogućnost da ostvari ponude zatvorene dražbe, Holandske dražbe sa rezervisanom cijenom, ili različite druge tehnike prodaje.

G.3 Različiti načini likvidacije imovine

Pitanje: Stečajni upravnik je identifikovao tri tehnike prodaje ali ne zna koju da koristi.

Opis: Ovo se dešava kada postoji nekoliko alternativa ali stečajni upravnik ne može odlučiti koju strategiju prodaje da razvije. Kako odlučiti?

Rješenje: Stečajni upravnik treba da odredi za koju su imovinu kupci pokazali najviše interesa. Iz toga treba da izabere onu koja nije neophodna (nije ključna za bilo koji način nastavka aktivnosti), sa jasnim vlasništvom, i da predloži skupštini povjerilaca najbolju tehniku prodaje. Koristeći se ovim šablonom, stečajni upravnik može kategorizirati imovinu u različite grupe i predložiti za svaku grupu metodu prodaje koja najviše odgovara, zavisno od nivoa interesa i tržišnih faktora. Napokon, međutim, skupština povjerilaca i odbor povjerilaca je taj koj će odlučiti na kraju o uslovima i metodi prodaje, čega se stečajni upravnik mora pridržavati (član 101.2).

H MODELI RJEŠENJA STEČAJNE REORGANIZACIJE

H.1 Ko ima pravo da podnese prijedlog plana reorganizacije?

Pitanje: Povjerioci i dužnik mogu imati iste (da sačuvaju proizvodnju i radna mjesta za radnike) ili sasvim suprotne interese u stečaju (povjerioci žele da dobiju natrag svoj novac brzo, međutim ovaj cilj se treba postići putem reorganizacije ili likvidacije; dok dužnik želi da nastavi sa svojim poslovanjem i sačuva preduzeće putem implementacije plana reorganizacije). Ko ima pravo da izradi i podnese stečajni plan – povjerioci ili dužnik ili neka treća osoba?

Opis: Povjerilac je pokušao da isposluje raspored za otplatu dugova sa dužnikom ali svi pregovori su propali jer dužnik nije čak mogao ispoštovati novouspostavljene rokove otplate. Ipak, povjerilac je saradivao sa dužnikom godinama i uspostavio je veoma bliske odnose jer dužnik ima veomaiskusne radnike, proizvode dobre kvalitete, te je ranije zadovoljavao sve zahtjeve kupca. Stanje na tržištu se promijenilo zahvaljujući jakoj konkurenciji izvana, pa je dužnik izgubio značajan dio tržišta. Prodaja se smanjila, naplata računa potraživanja je usporila, plate su uključivale više radnika nego je potrebno za tekući nivo proizvodnje, *itd.* Sve ove promjene su ugrozile poslovanje dužnika i uticale na njegovu mogućnost da otplati svoje dugovanje na redovnoj osnovi. Usprkos kontinuiranom kašnjenju u otplati dugova baš ovom povjeriocu i usprkos svim ranijim propalim pokušajima da se restrukturiše i produži raspored otplate, povjerilac je još uvijek voljan da ponudi preduzeću novu priliku da sačuva poslovanje putem implementacije plana reorganizacije kroz stečajni proces. Rezultat ovoga biće zajednička korist; povjerilac će naplatiti do svog novca i nastaviti saradnju sa dužnikom, dok će neisplaćeni dio biti otpisan? Može li ovaj prijateljski nastrojen povjerilac podnijeti plan reorganizacije?

Rješenje: Prema Zakonu o stečaju, samo dužnik može da podnese plan reorganizacije sa zahtjevom za pokretanje (član 143). Tako, u ovim okolnostima, ne bi bilo dopušteno da povjerilac podnese plan. Osim toga, nakon pokretanja stečajnog procesa, samo dvije strane imaju ovlaštenje prema zakonu da podnesu plan reorganizacije – stečajni upravnik i dužnik.

H.2 Rokovi za podnošenje plana reorganizacije i njihovo produženje

Pitanje: Kada je prekasno da dužnik ili stečajni upravnik podnesu plan reorganizacije i pod kojim uslovima rok za podnošenje plana može da se produži?

Opis: Rukovodstvo je svjesno svih finansijskih poteškoća u preduzeću, ali iz svojih vlastitih razloga nije htjelo da podnese zahtjev za pokretanje stečajnog postupka. U isto vrijeme, radnici nisu bili upoznati sa mogućnošću podnošenja plana reorganizacije koji reflektuje njihov vlastiti plan o tome kako bi preduzeće moglo biti spašeno, zajedno sa zahtjevom za pokretanje stečajnog postupka, već su propustili svoju šansu zbog toga što nisu glavni povjerioci u preduzeću. U međuvremenu, drugi povjerilac je podnio zahtjev i postupak je upravo pokrenut. Da li je prekasno da sada sam dužnik podnese plan reorganizacije?

Rješenje: Ne, dužnik još uvijek ima priliku da podnese plan. Prema članu 143, i dužnik i stečajni upravnik mogu podnijeti plan nakon pokretanja stečajnog postupka, ali tajming je u ovom slučaju relevantan jer se ne može razmatrati plan reorganizacije koji je podnešen kod suda nakon finalnog ročišta. Također je neophodno spomenuti da povjerioci mogu dati upute stečajnom upravniku da pripremi plan reorganizacije u roku od 30 dana od sastanka povjerilaca. Zbog činjenice da je ovo kompleksan zadatak i zahtjevna aktivnost, kao i toga da je potrebno prethodno utvrditi mnoge pretpostavke, rok za podnošenje plana može biti produžen od strane suda za još 30 dana. Preporučuje se da sve relevantne strane u stečajnom procesu (uprava dužnika, radnici, ostali povjerioci) pomognu stečajnom upravniku da sačini najrealističniji plan koji će zadovoljiti interese povjerilaca i omogućiti efikasan i transparentan mehanizam za revitalizaciju preduzeća i povećanje imovine.

H.3 Saglasnost za izradu plana

Pitanje: Da li se plan može izraditi bez pristanka stečajnog sudije ili neke druge strane?

Opis: Jedan povjerilac je podnio zahtjev i stečajni proces je pokrenut jer je dužnik zadovoljio sve kriterije za pokretanje postupka. Nakon pokretanja stečajnog postupka, dužnik je počeo da priprema plan reorganizacije koji bi podnio sudu prije istražnog i izvještajnog ročišta, koji su zakazani za isti dan. Dužnik ne želi da propusti priliku da sačuva poslovanje jer je ozbiljan strani investitor izrazio i potvrdio svoj interes za finansiranje poslovanja. Prvi pokušaj da se dužnik privatizuje putem redovnog procesa privatizacije prije nekoliko godina je propao jer kupac nije bio zainteresovan za preduzeće opterećeno dugovima. Radnici koji su većinski povjerioci slažu se s tim, kao i rukovodilački tim dužnika, investitor i konsultant preduzeća da se takav plan pripremi i podnese prije ova dva ročišta i da se diskutuje o njegovom sadržaju sa ostalim povjeriocima isti dan. Ovo će u značajnoj mjeri skratiti postupak. Da li je dužniku potrebno odobrenje suda da izradi plan?

Rješenje: Dužnik ne treba odobrenje suda da izradi predloženi plan, ali dužnik se mora pobrinuti da sudija ne odbije da potvrdi plan reorganizacije iz razloga što se planom neki povjerioci dovode u povoljniji položaj nego što bi to inače bili, kršeći ekspresne odredbe Zakona (vidi Član 175). Vrijeme je odlučujuće, međutim, jer ročište za razmatranje i glasanje o stečajnom planu se ne može održati prije ispitnog ročišta. Prema tome, u takvoj situaciji, moguće je da se sva tri ročišta održe u istom danu (ispitno, izvještajno i ročište o planu). Ostaje pitanje da li dužnik može podnijeti plan na vrijeme zbog odredbe Zakona o stečaju kojim se nalaže da se mora dati obavijest o danu ročišta za razmatranje i glasanje o planu i da predloženi plan i dobiveni odgovori moraju

biti dostupni na uvid svim stranama u administrativnoj kancelariji suda. Ako plan reorganizacije nije odbačen, sud mora također dati stranama u stečaju 30 dana da odgovore na predloženi plan (vidi član 157). Član 160 predviđa da 30 dana počinje isticati od dana odluke o zakazivanju ročišta do momenta kad se zaista održava. U teoriji, bilo bi moguće održati ročište za razmatranje plana prije ispitnog ročišta (kada dužnik podnese zahtjev zajedno sa planom), ali kad se spoji sa ispitnim ročištem, nije realistično pripremiti se za ispitno ročište prije 30 dana od dana objave u Službenom glasniku jer povjerioci imaju 30 dana da podnesu svoja potraživanja sudu. Dakle, zaključak je da samo stečajnom upravniku treba odobrenje skupštine povjerilaca i nije mu dopušteno da izradi plan bez konkretnih instrukcija od skupštine povjerilaca (član 143).

H.4 Klasificiranje povjerilaca

Pitanje: Kako je moguće da dva povjerioca (oba osigurana) imaju različit tretman u klasifikaciji povjerilaca u stečajnom planu?

Opis: U ovom konkretnom planu reorganizacije koji je izradio stečajni upravnik postoji pet grupa povjerilaca. Oni su podijeljeni u odvojene klase: I (banka A, banka B); II (dobavljač A); III (radnici opšteg isplatnog reda); IV (drugi dobavljači) i V (radnici i sredstva višeg isplatnog reda). Banke A i B, kao i dobavljač A su osigurani povjerioci. Svaka banka će biti u potpunosti isplaćena u roku od dvije godine nakon što ovaj plan stupi na snagu i svaka banka se odriče redovnih i zatezних kamata na svoju osnovicu. Dobavljač A, zauzvrat, je klasifikovan odvojeno od ostalih dobavljača i pristao je da pretvori svoja potraživanja u udjele u novom preduzeću (zajedno sa radnicima za njihova potraživanja iz opšteg isplatnog reda). Da li je ova klasifikacija pravno tačna i koji kriterijumi su korišteni za klasifikaciju povjerilaca u ovom konkretnom stečajnom planu?

Rješenje: Da, uprkos činjenici da postoje tri osigurana povjerioca, moguće je klasifikovati ih u dvije odvojene grupe zbog njihovog različitog pravnog statusa, kao i zbog sličnosti njihovih ekonomskih interesa (vidi član 147). U gornjem opisu, banke su u istoj grupi zbog činjenice da su obe bile osigurani povjerioci i na osnovu činjenice da će njihova potraživanja biti u potpunosti isplaćena u određenom vremenskom periodu, i zbog otpisa svih zatezних i redovnih kamata. Usprkos tome što postoje tri osigurana povjerioca, stečajni upravnik je morao klasifikovati dobavljača A u posebnu grupu jer je to bio jedini dobavljač koji je voljan da pretvori svoja potraživanja u udjele u novom preduzeću. Ostali dobavljači spadaju u grupu IV jer su to povjerioci iz opšteg isplatnog reda koji nemaju osigurana potraživanja. Svi povjerioci ovog isplatnog reda imaju ista prava (otplata određenog procenta njihovih potraživanja tokom dogovorenog vremenskog perioda).

H.5 Jednak tretman povjerilaca sa sličnim statusom

Pitanje: Šta bi se desilo u praksi ako povjerioci sličnog statusa ne bi bili jednako tretirani?

Opis: Banka A i B nisu osigurani povjerioci. U predloženom stečajnom planu, stečajni upravnik nudi da isplati banci A (glavnom povjeriocu) 80% tokom pet godina i da isplati banci B samo 50% u toku istog vremenskog perioda. Banka B prigovara takvom tretmanu jer izgleda da stečajni upravnik preferira banku A, iako bi obe banke trebale biti kalsifikovane u istu grupu zbog sljedećih razloga: identiteta njihovog pravnog statusa i istog ekonomskog interesa. Šta može

uraditi banka B da zaštiti svoja prava prema Zakonu o stečajnom postupku (vidi član 146.2).

Rješenje: Nažalost, banka B nije osigurani povjerilac i ne može odlučiti da naplati svoja potraživanja putem izvršnog postupka (van stečajnog postupka). Štaviše, ako banka B dobije više para kroz reorganizaciju nego kroz direktnu likvidaciju stečajnog dužnika, u tom slučaju smatra se da je grupa s pravom glasa prihvatila stečajni plan ako povjerioci u istoj grupi nisu u lošijoj poziciji nego da plan ne postoji. Ovaj zaključak se odnosi na zabranu opstrukcije (član 170). Čak i ako banka B ne prihvati plan, biće obavezana svojim uslovima ako joj se planom daje najmanje onoliko koliko bi dobila u likvidaciji (tj. tokom pet godina Banka B će dobiti više od svog potraživanja nego kroz sadašnju likvidaciju). Princip jednakog tretmana svih učesnika pretpostavlja bilo kakav drugačiji tretman učesnika koji čine jednu grupu zahtijeva dopuštenje svih zainteresovanih učesnika i u tom slučaju izjave o dopuštenju svih učesnika za ovaj drugačiji tretman mora se naći u prilogu plana reorganizacije (vidi član 151).

H.6 Rješenja ponuđena planom

Pitanje: Nedostatak znanja kod osoba koje se bave stečajem o mogućim rješenjima koja omogućava stečajni plan reorganizacije.

Opis: Iako zakon o stečaju nameće malo ograničenja na sadržaj plana reorganizacije, stečajni upravnici, sudije, radnici, menadžeri i ostali stečajni učesnici ne koriste prednosti poglavlja br. 5 Zakona o stečajnom postupku. Reorganizacija kroz stečaj je nova institucija u BiH, koja dopušta predlagaču plana da bude kreativan kod pristupa zadatku rehabilitacije dužnika, namjenski krojeći rješenja problema.

Rješenje: Više edukacije svih relevantnih strana u stečaju će nadamo se rezultirati većim povjerenjem u Zakon o stečajnom postupku. Stečajna reorganizacija može da uključuje mjere poput kreiranja novih, nezavisnih pravnih lica za zasebne komponente preduzeća ili za preduzeće u cjelini; smanjenje duga putem likvidacije ili zatvaranja neprofitabilnih dijelova preduzeća; izdavanje novih akcija za sticanje kapitala; naplata dugovanja; stvaranje dodatnog osiguranog ili neosiguranog zaduženja; davanje u zalog neopterećene imovine kao kolaterala, uključujući i račune potraživanja; modifikovanje prava osiguranih povjerilaca; namirenje povjerilaca predajom ili prodajom imovine; pretvaranje duga u kapital; otplata potraživanja povjerilaca tokom vremena; i bilo koje druge strukturalne ili finansijske mjere koje nisu zabranjene zakonom (vidi član 142). Nakon završetka reorganizacije, preduzeće će izaći sa dugovima kojima može upravljati, sa poboljšanim finansijskim i operativnim upravljanjem, i možda sa novom investicijom.

H.7 Pretpostavljeno izglasavanje

Pitanje: Većina povjerilaca u istoj grupi ne prihvata predloženi stečajni plan.

Opis: Može se desiti da nije dobivena potrebna većina u grupi tokom glasanja, i prema tome, shodno članu 167, smatra se da je plan reorganizacije prihvaćen samo ako je većina povjerilaca u svakoj grupi povjerilaca i zbir njihovih potraživanja veći nego zbir potraživanja povjerilaca koji su glasali protiv plana. Često se pojavljuju situacije kada povjerioci iz iste grupe prigovore predloženom planu reorganizacije zbog iznosa koji bi bio isplaćen, dinamike plana otplate ili zbog nekih drugih razloga. Ovo je pitanje u vezi zabrane opstrukcije plana.

Rješenje: Na sreću, Zakon o stečajnom postupku je predvidio mogućnost takve situacije gdje se neće postići većina u grupi, ali ipak, omogućava potvrdu pod određenim okolnostima, usprkos grupi koja se ne slaže (član 170). Uslovi za pretpostavljeno glasanje za plan koji se ne prihvata; 1) povjerioci iz iste grupe ne bi bili u lošijoj poziciji nego bez plana; 2) većina grupa s pravom glasa je glasala u korist plana; 3) niko od ostalih povjerilaca neće dobiti beneficije ili dodatna sredstva koja prevazilaze ukupan iznos njihovih potraživanja; 4) povjerilac koji bi, da nema plana, bio u nižem prioritetu nago povjerioci u toj grupi, ne dobiva nikakve beneficije; 5) niko od povjerilaca koji bi imali isti prioritet da nije bilo plana, se ne stavlja u bolju poziciju nego povjerioci iz ove grupe. Na osnovu ove odredbe u novom stečajnom zakonu u BiH, postoje realističniji izgledi za stečajne dužnike u BiH nego za dužnike iz susjednih zemalja (npr. Hrvatske). Na kraju, ova odredba u Zakonu o stečaju o pretpostavljenom izglasavanju dopušta da, ako je očigledno da je grupa povjerilaca bolje tretirana prema planu nego da se ovaj dužnik likvidira i ako se ni jedna druga grupa koja nije višeg prioriteta ne tretira više povlašteno, onda je iracionalno da ova grupa odbije plan.

H.8 Glasanje o planu

Pitanje: Kada osigurani povjerilaca ima pravo da glasa i koja su osnovna pravila vezana za glasanje o stečajnom planu?

Opis: Vidi opis plana reorganizacije na strani 42 (paragraf 4: klasifikovanje povjerilaca). Da li ove osigurane banke imaju pravo glasa i ako ne, kao mogu dobiti pravo glasa?

Rješenje: Stečajni zakon nameće ista pravila za glasanje povjeriocima koji bi trebali glasati za plan, kao i povjeriocima koji bi trebali glasati u drugim fazama stečajnog postupka. U tom slučaju, banke obično nemaju pravo glasa jer su osigurani povjerioci, osim ako ne napuste svoje kolateral ili ako njihovo potraživanje nije ucijelosti namireno iz imovine kojom se osigurava potraživanje (vidi član 163). Kao osigurani povjerioci, mogu glasati samo ako plan reorganizacije utiče na njihov pravni status kao osiguranih povjerilaca; u suprotnom njihovi glasovi se neće razmatrati na ročištu. Povjerioci na čija potraživanja i pravni status ne utiče stečajni plan nemaju pravo glasa s obzirom da nisu zakinuti. Povjerioci također mogu glasati u pismenoj formi nakon zakazivanja posebnog ročišta za glasanje o planu. U tom slučaju, biće ubrojani samo glasovi koje je sud zaprimio najmanje tri dana prije glasanja (član 167). Napokon, smatraće se da je stečajni plan prihvaćen ako većina podobnih povjerilaca u grupi i zbir potraživanja povjerilaca koji su glasali u korist plana prelazi sumu potraživanja povjerilaca koji su glasali protiv plana (član 169).

H.9 Izmjena plana

Pitanje: Koji je rok za korištenje prava na dopunu sadržaja određenih odredbi plana i ko može da iskoristi to pravo?

Opis: Predloženi stečajni plan sa svim relevantnim prilogima i odgovorima mora biti dostupan na uvid svim stranama u administrativnoj kancelariji suda, a odgovori moraju biti primljeni u roku od 30 dana. Osim toga, sud može pozvati upravljačka tijela koja su odgovorna za aktivnosti dužnika (kao što je to relevantno Ministarstvo) i Privrednu komoru da odgovori na predloženi plan. Kome i kada bi ovi odgovori trebali biti poslani i kada bi se prema tome trebao dopuniti plan?

Rješenje: Mora se dati obavijest o danu ročišta za razmatranje i glasanje po planu, a ovo ročište ne može se održati prije ispitnog ročišta, iako se ova dva ročišta mogu kombinovati. Na osnovu odluka sa ročišta, stečajni sudija će napraviti spisak povjerilaca i naznačiti njihova prava glasa. Prema članu 165, isto ročište može uključiti glasane o dopunjenom planu jer ista strana koja je podnijela plan ima pravo da ga dopuni kako bi uzela u obzir odluke sa ročišta. Također postoji mogućnost za održavanje posebnog ročišta za glasanje, ali u tom slučaju Zakon o stečajnom postupku ne dopušta više od 30 dana između ročišta za razmatranje plana i ročišta za glasanje. Odgovor je dakle da svi odgovori moraju da se predaju u administrativnu kancelariju suda na uvid svim stranama i nakon ročišta za potvrdu plan bi se trebao dopuniti i ponovo predati na glasanje u roku od 30 dana. Strana koja je podnijela plan trebala bi ga prema tome i dopuniti.

H.10 Nadzor nad implementacijom plana

Pitanje: Ko je odgovoran za rezultate implementacije plana i koliko dugo treba trajati taj nadzor?

Opis: Nedostatak ranijeg iskustva sa ovim mjerama nadzora koje omogućuje Zakon o stečajnom postupku postavlja mnoga pitanja za stečajne upravnike, dužnika, povjerioce i sudije. Biće potrebno neko vrijeme da se identifikuju sva pitanja koja se mogu pojaviti u praksi, ali trenutno svi ključni sudionici u stečaju bi se pažljivo trebali pridržavati jasnog jezika odredbi zakona vezanih za učinak potvrđenog plana i nadzor nad implementacijom plana.

Rješenje: Sud zajedno objavljuje dvije odluke: zaključenje stečajnog procesa i nadzor nad implementacijom plana (vidi član 192). Prema članu 185, nadzor nad implementacijom plana reorganizacije se obično predviđa nakon zaključenja stečajnog postupka. U tom slučaju nadzire se stečajnoj dužnik zbog produženog namirenja obaveza prema dužniku prema planu i njegovog odnosa sa novim povjeriocima koji imaju potraživanja od pravnog lica koje je uspostavljeno nakon pokretanja stečajnog postupka. Nadzor se vrši od strane stečajnog upravnika i odbora povjerilaca. Ako stečajni upravnik uvrđi dan neka potraživanja nisu isplaćena ili ne mogu biti isplaćena, o tome odmah mora obavijestiti navedene strane. Osim toga, moguće je ograničiti slobodu dužnika kod preduzimanja određenih pravno obvezujućih aktivnosti bez ranije saglasnosti od strane stečajnog upravnika. Svi troškovi vezani za nadzor implementacije plana preuzima nasljednik poslovne aktivnosti dužnika, a sud mora donijeti odluku da obustavi nadzor tek nakon što su sva potraživanja u potpunosti naplaćena ili na odgovarajući način zagarantovana; ili su prošle tri godine od zaključenja stečajnog postupka, a nije bilo zahtjeva za pokretanje novog stečajnog postupka (vidi član 192).

H.11 Pretvaranje duga u udjele u stečajnom dužniku

Pitanje: Pretvaranje potraživanja povjerilaca u udjele tokom reorganizacije stalnog dužnika

Opis: Stečajni dužnici i stečajni upravnici u svojim planovima za reorganizaciju vrlo često predlažu pretvaranje potraživanja u udjele. Zakon o stečajnom postupku dozvoljava pretvaranje potraživanja u udjele, ali ne nudi nikakve smjernice koje objašnjavaju kako to pretvaranje realizirati. Zbog toga, neki planovi reorganizacije koji su primijenili pretvaranje potraživanja u udjele nisu u skladu sa postojećim zakonodavstvom.

Rješenje: Obzirom da Zakon o stečaju ne nudi nikakve smjernice o realizaciji pretvaranja

potraživanja u udjele, ovdje je potrebno primijeniti drugi zakon. Zakon o poslovnim subjektima propisuje radnje koje je potrebno poduzeti da se postalo vlasnik udjela u preduzeću. Shodno tome, svi planovi reorganizacije koji predlažu pretvaranje potraživanja u udjele, moraju biti u skladu sa Zakonom o poslovnim subjektima.

H.12 Zastupanje stečajnog dužnika u reorganizaciji

Pitanje: Zastupanje stečajnog dužnika tokom reorganizacije

Opis: U nekoliko odredbi Zakon o stečajnom postupku naglašava da dužnik ima pravo žalbe ili ulaganja komentara na plan reorganizacije. Međutim, postavlja se pitanje ko zastupa dužnika u reorganizaciji, vlasnici udjela ili osoba koja je bila direktor prije otvaranja stečaja i čije ima je registrirano u Registar poslovnih subjekata.

Rješenje: Neko se mora ovlastiti da brani prava koja su data stečajnom dužniku u odredbama Zakona o stečajnom postupku koje regulišu pitanje reorganizacije. Obzirom da Zakon ne precizira ko je osoba koja će djelovati u ime dužnika u tim okolnostima, potrebno je primijeniti drugi materijalni zakon. Zakon o preduzećima/poslovnim subjektima i Zakon o registriranju preduzeća/poslovnih subjekata, kao opći akti, nalažu da preduzeće zastupa direktor ili predstavnik koji je registriran u Registru preduzeća/poslovnih subjekata. Zakon o stečajnom postupku ne insistira da se raniji zastupnik preduzeća izbriše iz Registra, ali strogo ograničava njegove ovlasti (vidi član 51). Imajući u vidu da Zakon priznaje ovlasti i ulogu zastupnika, premda u ograničenom obimu, možemo zaključiti da bi zastupnik preduzeća prije stečaja, koji je registriran u Registru preduzeća/poslovnih subjekata, odgovarajuća osoba koja će braniti prava dužnika u reorganizaciji. Shodno tome, vlasnici udjela u dužniku nemaju direktno pravo da zastupaju dužnikove interese.

H. 13 Osnivački akt novog preduzeća formiranog planom reorganizacije

Pitanje: Šta je to osnivački akt novog preduzeća, formiranog planom reorganizacije?

Opis: U nekoliko prvih potvrđenih planova reorganizacije u BiH, povjerioci su se odlučili za opciju pretvaranja svojih potraživanja u udjele. U ovakvoj situaciji, ukupna imovina stečajnog dužnika se prebacuje na novo-formirano preduzeće, u kojem su sada bivši povjerioci zapravo novi vlasnici udjela u preduzeću i samim tim osobe odgovorne za obaveze utvrđene samim planom (čista bilanca stanja). Nakon što je plan implementiran, novi vlasnici udjela (bivši povjerioci) obavezni su formirati novo preduzeće u skladu sa općim Zakonom o registraciji preduzeća/poslovnih subjekata. Ovaj Zakon zahtijeva da svi vlasnici udjela (a) zaključe novi ugovor u vidu osnivačkog akta novog preduzeća i (b) da usvoje potrebna podzakonska akta novog preduzeća. Međutim, neki od novih vlasnika udjela su odbili postupiti u skladu sa ovim zahtjevima, blokirajući na taj način implementaciju potvrđenog plana reorganizacije.

U tom slučaju, implementacija plana reorganizacije je osujećena. Bez saglasnosti svih vlasnika udjela ne može se donijeti osnivački akt novog preduzeća. Bez novog preduzeća, nemoguće je pokrenuti poslovanje, a bez aktivnog poslovanja obaveze utvrđene planom neće moći biti izmirene. U takvim situacijama, pod pritiskom mogućnosti da bi čitava transakcija mogla propasti,

neki vlasnici udjela su ucjenjivali druge vlasnike udjela, premda su svi zajedno glasali za plan reorganizacije.

Rješenje: Da bi se izbjegli takvi ishodi, neki sudovi su tretirali sam plan reorganizacije kao valjan osnivački akt novog preduzeća. Međutim, uprkos ubjedljivim argumentima koji govore u prilog ovoj praksi, drugi sudovi nisu prihvatili ovo rješenje. Potrebno je izmijeniti zakon u smislu da se sudijama daju ovlasti da donesu odluku, odnosno rješenje u tom smislu.

I ZAKLJUČAK O MODELIMA STEČAJNIH RJEŠENJA

Modeli rješenja nabrojani na ovim stranicama prikazuju samo primjere različitih pitanja koja se mogu pojaviti kod implementacije Zakona o stečajnom postupku. Pokušali smo prikupiti saznanja o određenim preprekama na koje se nailazilo u različitim fazama stečajnog procesa kako bi opisali svaku pojedinu situaciju, i kako bi ponudili rješenja koja predviđa zakon ili preporuke koje će pomoći praktičarima stečaja da izgrade moderan funkcionalan stečajni sistem, što predstavlja preduslov za uspostavljanje finansijske racionalnosti u privrednoj kulturi BiH. Iz ovog razloga grupisali smo zajedno sva pitanja, bez obzira na njihovu različitost, i predstavili ih po redosljedu u stečajnom postupku:

- Pitanja vezana za implementaciju Zakona o stečajnom postupku od strane sudija;
- Pitanja vezana za implementaciju Zakona o stečajnom postupku od strane stečajnih upravnika;
- Pitanja vezana za druge zakone; standarde i metode relevantne za stečajni postupak;
- Pitanja vezana za status dužnika tokom stečajnog postupka; i
- Pitanja vezana za status povjerilaca u stečajnom postupku.

Ovaj dokument će bez sumnje biti predmet dodatnih promjena i proširenja, na osnovu komentara koji pristignu od stečajnih praktičara o tome kako su oni riješili određene probleme na koje su naišli tokom stečajnog postupka ili na osnovu ažuriranih ili efikasnijih rješenja koja su moguća zbog promjena u stečajnom i drugim povezanim zakonima. Mi želimo da ohrabrimo sve naše lokalne partnere da nas redovno kontaktiraju i informišu o svojim vlastitim Modelima rješenja koje su otkrili tokom određenog stečajnog postupka i da sa ostalim kolegama podijele svoja pozitivna i negativna iskustva.

Osim toga, važno je ne zaboraviti da je poslovanje osnovna ljudska aktivnost i da rezultat stečaja direktno utiče na mnoge ljude i njihovo okruženje. Iako finansijska propast mnogih poslovnih preduzeća uzrokuje veliki poremećaj za njih, efikasno korištenje reorgnaizacije može smanjiti ili obrnuti takav poremećaj, čak i povratiti stabilnost i disciplinu kod poslovanja, zaposlenost, i razrješenje od javnih obaveza poput plaćanja poreza i društvenih doprinosa. Kada se građani uvjere u takve rezultate uspješnog sprovođenja predmeta reorganizacije, to će uliti veće povjerenje u sudove kao instituciju i u stečaj kao pravni postupak za poboljšanje ishoda finansijske propasti i za rehabilitaciju poslovnih aktivnosti koje imaju izgleda.